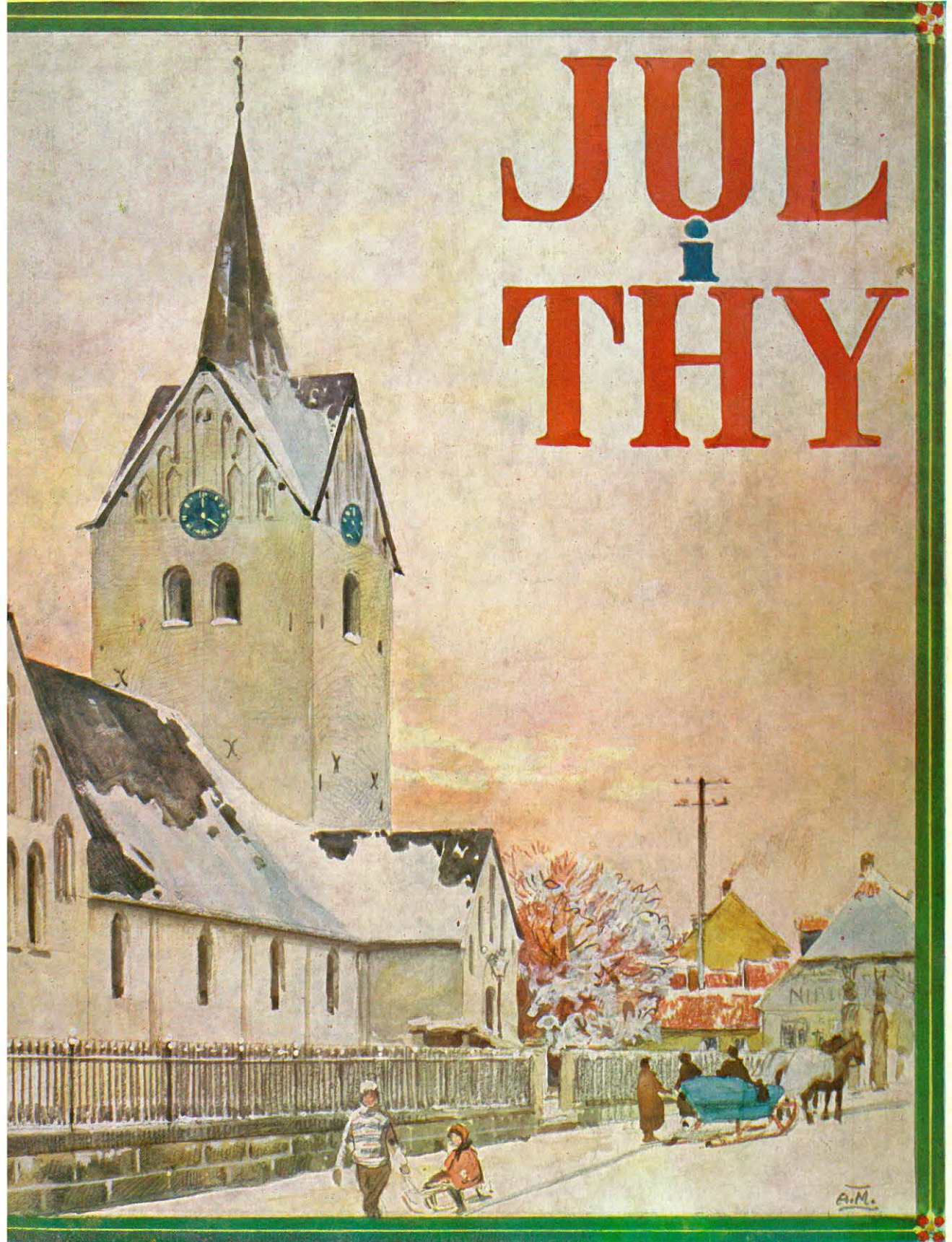
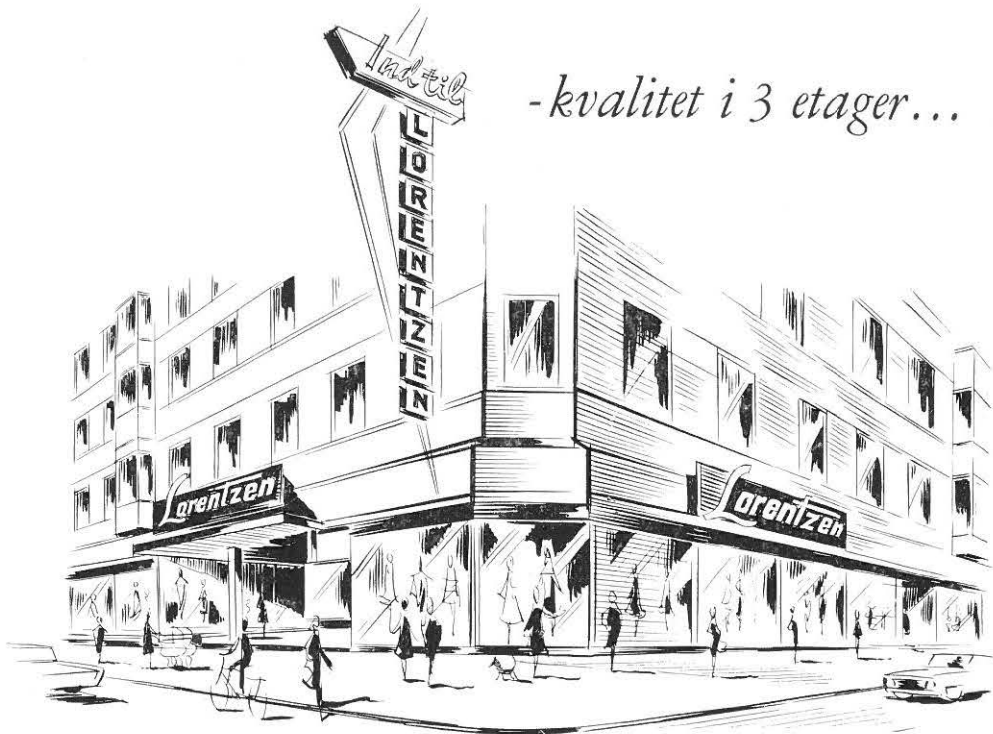

JUL i THY

LORENTZEN HAR DET HELE!

STORMAGASIN

I

DAMEBEKLÆDNING

VI
MØDES
HOS

Lorentzen

Thisted
Tlf. (07) 92 28 33
(fl. linier)

JUL I THY

1971

41. ÅRGANG

ALVOR OG GAMMEN
VANDRE TILSAMMEN

UDGIVET OG REDIGERET AF C. BRUNSGAARD, THISTED

Udleveringslager til boghandlere uden for gl. Thisted amt:
Danske boghandlers kommissionsanstalt, København S

JUL I THY * 1971

41. ÅRGANG

Indhold

<i>Tb. S. Rørdam</i> : Juleaften.....	3
<i>C. Brunsgaard</i> : Hemmelig vielse i Snedsted præstegård.....	4
»Bjergmanden« ville bæres. Gammel historie fra Randrup.....	7
<i>J. C. Jacobsen</i> : Min første Thisted-rejse.....	8
<i>Jacob von Thybo</i> : Lidt brændevinssnak.....	13
<i>Olaf Andersen</i> : Thyland, digt.....	14
<i>C. Brunsgaard</i> : Trafikproblemer i gamle dage.....	15
<i>Jens N. Christensen</i> : Kræn Hywwel.....	21
<i>Gerda Hegnet Bach</i> : Liden Kirsten-dramaet.....	24
Hvorfor hedder det Jammerbugten.....	27
<i>Jacob von Thybo</i> : Der kan skrives vers om kartofler.....	28
Heksetroen holdt sig længe i Thy.....	29
Sagn om Hassing kirke.....	30
<i>Peder Bonde</i> : Degnehistorier.....	31
<i>C. Brunsgaard</i> : Fra Bissehul Bakker til Lortpøt.....	32
Fra det gamle album, billeder.....	33
Et brev fra gamle dage.....	49
<i>Johan Georg Galster</i> : Havgus, digt.....	50
En kakkelovnhistorie fra Mors.....	51
En rejse med Thybanen 1882. Reportage fra Thisted Amtsavis.....	52
<i>Henry E. Pedersen</i> : Da Aggerfiskerne trællede for herremanden.....	55
Og årene de rulle, dagbogsblade for 1970-71.....	57

Forsidebillede: Thisted kirke, efter akvarel af tegneren Axel Mathiesen

Eftertryk uden aftale ikke tilladt

Thisted Amtsbogtrykkeri

JULEAFTEN

Dal blideligt, du blide sne,
blæs varligt, aftenvind,
at jeg kan høre klokkerne,
der ringer julen ind.
Nu kimer klart fra kirken her
ad vindvet ind den kendte klang
for mig og dem, jeg mest har kær,
fra alle kirker fjern og nær
en tusindstemmig tonehær
udflyder over vang.

Det mørknes over markerne,
den korte dag er endt.
Nu synger vi en julesang,
mens træet bliver tændt.
Fo'r selv du vild, var verden hård,
i juleaftens mørkningsstund
er lægedom for dybe sår
– langt mere end du selv forstår
når glade, kendte toner når
helt ned til sjælens bund.

Se ud! nu stråler stjernerne
på nattens sorte dragt.
Se ind! Nu åbnes døren jo
for juletræets pragt.
Og gik du tung af sorg og savn
der uden for den lukte dør,
og flakked du fra havn til havn
og glemte hjemmets dyre navn –
nu er det jul! Luk op din favn,
bliv barn som du var før.

Th. S. Rørdam

Hemmelig vielse i Snedsted præstegård

*Skjoldborgpræsten
måtte bøde dyrt for sin
hjælpsomhed*

*C. Brunsgaard,
Thisted*

BLANDT DE MANGE præster, der gennem tiderne har virket i Thy, har der været adskillige interessante og særprægede personligheder. En af de mest farverige var nok Ole Kamp, som i årene 1728–49 var sognepræst for Skjoldborg-Kallerup. Om ham er forskellige beretninger overleveret, han skal således efter sin død på grund af sit ikke helt dadelfrie liv have været genganger. På en hvid hest for han – blev det fortalt – mellem Skjoldborg præstegård og kirken, og vejen fører her tæt forbi en af udlængerne til gården Midholm. I fordums dage skal det have været helt umuligt at holde gavlene på denne bygning i orden, de blev hver nat revet ned, fordi præsten på sin natlige færd for ind gennem huset. Alt hvad der om dagen blev repareret, var næste nat revet ned igen.

En hård hund har han nok været den samme Ole Kamp. En af hans samtidige, forfatteren Wille Høyberg, havde haft Ole Kamp som lærer ved Nykøbing latinskole, hvor han var »hører« før han kom til Skjoldborg. Ole Kamp var en kæmpe til at drikke, fortæller Wille Høyberg, han var en skrappt ortodoks lutheraner, der aldrig læste bøger og var i boglig henseende dum som et kreatur, men han havde forstand på landbrug og handel med husdyr.

Lokalhistorikeren lærer S. C. Sortfeld, Skjoldborg, der forskede en del i præstehistorie, fortæller bl. a., at Ole Kamps prædikener

var meget lange. Han havde en vældig stentorrøst og kunne på prædikestolen tordne så voldsomt mod Fanden og skælde ham således ud, at selv Hans onde majestæt nok kunne blive bange. I sin adfærd over for bønder og sognefolk var han en krakiler og en despot, men han blev i slavisk frygt respekteret som en Guds mand og en Herrens tjener.

Ole Kamp blev efter sin tiltræden i Skjoldborg gift med enken efter en tidligere præst, men ægteskabet synes at have været ulykkeligt. Wille Høyberg beretter, at Ole Kamp trakterede sin kone som den gemeneste kvind, uagtet hun var et fromt og dygtigt menneske.

*

Kendt for eftertiden blev Ole Kamp navnlig på grund af en vielsesaffære, der fandt sted i Snedsted præstegård. Her viede Ole Kamp natten mellem 4. og 5. juli 1747 i al hemmelighed et ungt par, kgl. violinist Henrik Gottwald og pigen Sophie Thestrup, datter af provst Thestrup, Harring. Hvor de to unge har truffet hinanden, vides ikke med sikkerhed, men provsten og hans hustru modsatte sig meget bestemt et giftermål. De to unge fik så ordnet sig med Ole Kamp, således at han ved et natligt stævne viede dem. Forinden havde parret sandsynligvis været i forbindelse med andre af egnens præster, som nok var velvilligt stemt, men som ikke har turdet trodse provsten, der var en rig mand med betydelig

indflydelse. Men Ole Kamp tog sig af sagen og vovede pelsen. Måske var han – når den side vendte ud – en flink og hjælpsom mand, men det mest sandsynlige er dog, at han er bleven lovet en god betaling for at medvirke. Hans økonomiske forhold var dårlige. Provst Cortsen i Thisted fik et nys om, hvad der påtænkte, og han rådede Ole Kamp fra at have noget med den sag at gøre, men dette tog præsten intet hensyn til.

*

Affæren var faktisk en hel kærlighedsroman. Den unge mand havde gentagne gange bejlet hos den myndige provst, men hver gang fået bestemt afslag, ligesom det blev ham forbudt at komme i provstens hus. Det står ikke klart, hvad provsten havde imod den unge mand. Det sandsynligste er nok, at han havde andre planer for datterens fremtid og ønskede hende gift med en mand af højere stand. Men de to unge holdt ad omveje forbindelsen vedlige. Gottwald opnåede kongelig tilladelse til at gifte sig med provstedatteren, og i en stille sommernat flygtede pigen fra sit hjem til Snedsted præstegård. Hendes ven var i forvejen ankommen til Nørhågård, hvor han må have haft venner eller måske slægtninge. Her opholdt sig denne aften også pastor Begtrup, Nors, og denne lod sin vogn køre Gottwald til Snedsted, hvor Ole Kamp i præstegården foretog vielsen. Pastor Begtrup kørte derefter parret til Hillerslev præstegård, hvor præstekonen var en datter af den mægtige og meget omtalte herremand Peder Nielsen Moldrup til Vestervig kloster. Hun har sandsynligvis stået i en position, så hun turde trodse den vrede provst i Harring!

*

Når man ved, at flere af egnens præster – muligvis også andre personer – på forhånd var orienteret om giftermålsplanerne, så forekommer det lidt mærkeligt, at slet ingen har hvi-sket noget til provst Thestrup. Men han har vel været en krasbørstig herre, som man godt

ville spille et puds, fordi man fandt hans adfærd urimelig. Provst Thestrup vidste intet, før det var for sent, men så blev han også lynende gal, hvad der ikke virker overraskende. Hans vrede kom til at gå ud over Ole Kamp, som havde forrettet vielsen, de andre præster, der i større eller mindre grad havde været implicerede, kunne han vanskeligt få ram på. Provsten klagede til kongen over den formastelige Skjoldborgpræst, og i det kgl. kancelli

var man særdeles lydør. Der indløb fra kancelliet til provsten over Hundborg herred en skrivelse, der var rigtig skrap i formen. Det hed heri, at Ole Kamp burde straffes, fordi han havde »overtrådt vor allernådigste lov« og givet anledning til ond forståelse, ligesom han havde forarget både sine egne sogne og det hele stift.

I vore dage kan det være lidt svært at forstå, at Ole Kamp skulle fremstilles som næsten en gemen forbryder. Hans forseelse bestod dog faktisk kun i, at han havde foretaget en vielse, som brudens forældre var imod. Men det har altså på den tid været noget meget slemt.

*

Eftersom der nu rådede en sådan forskrække-

lig forargelse, måtte provsten for Hundborg herred jo tage affære. Han stævnedede Ole Kamp og dennes hustru samt de øvrige i sagen direkte indviklede personer til provsteretsmøde i Chr. Jensen Baks gård i Thorsted. Blandt de indstævnede var pastor Schmidt, Snedsted, dennes hustru, provst Thestrup, Harring, og tre tjenestepiger fra Snedsted præstegård. Pastor Steenstrup, Sjørring, var anklager, og prokurator Lyngby, Thisted, var forsvarer.

Præstekonen fra Snedsted, madam Schmidt, fremkom med det mest interessante vidneudsagn. Hun forklarede bl. a., at »Hans majestæts violons« Henrik Gottwald flere gange var rejst fra København til Harring for at udbede sig et samtykke hos den unge piges forældre. Han var en tiltalende og honnet ung mand, om hvem der intet som helst ufordelagtigt var oplyst. Og da provstedatteren var lige så bestandig i sin troskab, syntes præstefruen, at et ægteskab måtte være lovligt og forsvarligt – tilmed da der forelå en kongelig tilladelse. Mange honette og respektable folk havde forøvrigt søgt at påvirke provsten i Harring til at opgive sin modstand, men uden resultat, fortalte madam Schmidt.

Provst Cortsen i Thisted havde forinden bestræbt sig for at få sagen bilagt, og han havde opfordret Ole Kamp til at bede om nåde hos kongen og at bede om tilgivelse hos den vrede Harring-provst, men det ville Ole Kamp ikke høre tale om. Han ville hellere »lade sine ben bryde« end han ville krybe på knæene til den stormægtige provst i Harring. Provst Thestrup og Ole Kamp mødtes for resten en aften på landevejen mellem Skjoldborg og Thisted. Provsten stod ud af sin vogn og gik hen for at tale med Ole Kamp, men resultatet blev kun, at de kom op at skændes.

*

Den 25. januar 1748 faldt provsterettens dom i sagen, og der blev ikke taget blidt på den Skjoldborg-præst. Mens det ret tydeligt kan

ses, at nogle af egnens præster med forståelse havde billiget Ole Kamps handling – således præsterne i Snedsted, Nors og Hillerslev – så har andre af embedsbrødrene set helt anderledes på sagen. Det hed i dommen, at Ole Kamp, »sig selv til straf og andre til afsky, ja og til skræk for alle de ondskabsfulde brødre, der kunne lade sig bruge som instrumenter, bør for sin påklagede overtrædelse og store last lide på sit embede og for den verdslige ret«. Man ville altså have Ole Kamp afskediget, men da han nu var en svag og skrøbelig mand, fandt provsteretten dog, at han kunne tolereres i embedet i den korte tid han endnu havde at leve i. Men så skulle han også aflægge »personlig afbedelse« i Harring, Snedsted og Skjoldborg kirker samt gøre offentlig afbigt ved næste landemøde for biskoppen og særlig for provst Cortsen i Thisted, hvis råd han havde overhørt, hvilket var en stor tort for provsten.

Ole Kamp skulle desuden betale pengemulκτη til Frelserens kirke på Christianshavn, til fattige præsteenker i Aalborg stift og til den kongelige justitskasse. Og endelig skulle han udrede et klækkeligt honorar til pastor Steenstrup, Sjørring, der var anklager i sagen.

*

Det tog provsterettens medlemmer fire måneder at komme til enighed om, hvorledes Ole Kamp skulle plukkes, men så blev det også gjort med grundighed. Mulkten blev sat til 148 rigsdaler, og Ole Kamp, der nu var en syg og træt mand, erklærede sig tilfreds med dommen. Det vides ikke, om han i de tre nævnte kirker lod sig fremstille som en bodfærdig synder, men på landemødet i Aalborg gjorde han afbigt.

Af den store mulkt – 148 rigsdaler ville i vore dage vel være 4000–5000 kr. – fik de fattige præsteenker 60 rdl., den kgl. justitskasse 4 rdl., Harring sogns skolekasse 1 rdl. og Harring sogns fattige 1 rdl. Præsten i Sjørring fik for sin medvirken 48 rdl. 1 mark og 8 skilling, de øvrige rettens betjente fik tilsam-

men 30 rdl. Når det tages i betragtning, at en god hest på den tid næppe var 20 rdl. værd, står det helt klart, at de gode embedsbrødre har haft et rigtigt godt nænne til Ole Kamp. Provst Cortsen i Thisted synes dog ikke at have fået nogen erstatning for den tort han havde lidt ved at Ole Kamp ikke ville lytte til hans råd, og desuden havde provsten lånt Ole Kamp 100 rigsdaler, som han altså havde i klemme.

*

Ole Kamp fik nok mulkten betalt, men så var han også klædt af. I foråret 1749 bortforpagtede han præstegården til Clemen Nielsen fra Vang, og han lod afholde auktion over heste, kreaturer, vogne og markkredskaber m.m. Da provst Cortsen i Thisted erfarede, at der skulle holdes auktion, skyndte han sig at indlevere en af Ole Kamp udstedt panteobligation på 100 rdl. som fordring i boet. Auktionen indbragte ialt 100 rigsdaler, 5 mark og 2 skilling, så provst Cortsen reddede muligvis sine 100 rdl., men til den stakkels Ole Kamp selv blev

der ikke noget. I foråret 1749 fik Ole Kamp en kapellan, fordi han var syg, og i november samme år døde Ole Kamp, kun 53 år gl.

Der blev så holdt auktion over alt, hvad den afdøde præst og hans hustru ejede, og her ved indkom 559 rdl., men da gælden androg 574 rdl., måtte enken rejse fra sognet med en gæld på 15 rdl., hvad der i de dage var slet ikke så lidt.

*

Der er nu gået over 200 år siden Ole Kamp døde. Det er – skriver lærer Sortfeld – ikke let på grundlag af de få efterretninger vi har om ham, at fælde en velbegrunnet og retfærdig dom over hans handlinger. Men en ting er sikkert: Han var ikke som folk er flest. Enten var han en mere selvstændig mand end de fleste præster på hans tid, eller også var han den forholdsvis slette person, som Wille Høyberg har villet gøre ham til. Men herom får vi næppe nogensinde fuld klarhed, de 200 år har slettet sporene ud.

C. Brunsgaard

»Bjergmanden« ville bæres

Gammel historie fra Randrup

I RANDRUP syd for Vestervig ligger to kæmpehøje, en på hver side af landevejen. En ældre mand fra egnen fortalte engang, at han en aften kom gående ad vejen nordfra, og lige da han var kommet forbi Randrup skole, syntes han at kunne høre noget pusle bag ved sig. Han vendte sig et par gange, men kunne hverken se eller høre noget usædvanligt. Men så snart han begyndte at gå, var den underlige lyd der igen, det var ligesom nogen trippede i hælene på ham. Manden sagde så uden at vende sig om: Vil du med, så hæng på! Ikke så snart havde han udtalt disse ord, før det var

som om noget hængte sig på hans ryg, og det var så tungt »som al skam«. Manden blev naturligvis forskrækket og ville ryste spøgelset – eller hvad det nu var – af sig. Men det holdt ved som en borre, og manden måtte slæbe videre med byrden, så han var lige ved at segne.

Omsider kom han ind mellem de to høje, og pludselig blev han spøgelset kvit, og glad var han jo. – Det måtte have været en »bjergmand«, som boede i en af højene, der havde benyttet ham som ridehest hen til sin bopæl.

Min første

J. C. Jacobsen, Øsløs

Thisted-rejse

I ÅRET 1900 blev en ung seminarist fra Østjylland kaldet til et lærerembede i Tømmerby i Vester Han herred. Den unge mand havde aldrig før været nordenfjords og kendte altså intet i forholdene på denne egn, som på den tid måtte betegnes som noget afsides liggende, og forholdene var ikke just de bedste. Klimaet var barskt, embedet var lille, der var ingen baneforbindelse mellem Thisted og Fjerritslev, og på kortet så det ud til, at der var langt til den nærmeste købstad. Men den unge mand var nødsaget til at søge, hvor der var udsigt til at blive kaldet, thi der var overflod på lærere, og hans pengepung var næsten tom.

Det var i november måned han holdt sit indtog på Hannæs, og han var belavet på at holde jul i sit nye embede, da det ville være kostbart at rejse hjem til far og mor. Af skolebørnene havde han desuden fået at vide, at man plejede at holde juletræsfest i skolen, og her mødte både forældre og børn, så der var nok for ham at ordne forinden. Blandt andet var han klar over, at han måtte en tur til købstaden for at gøre lidt indkøb.

Der var som nævnt endnu ingen jernbane til Thisted, men der kørte »dagvogn« til købstaden to gange om ugen, og nogle dage før jul gik den unge lærer hen til Lars Post for at bestille plads. Førstkommende onsdag skulle turen foregå, men vi lader nu læreren selv fortælle om sin første rejse til Thisted.

*

Kl. 8 onsdag morgen mødte jeg hos Lars Post

i Tømmerby, en halvgammel, stærktbygget mand med et livligt væsen og et lunt smil. Der var noget hos ham, der mindede om de gamle fiffige uldgyder.

– Nå godmorgen, hr. lærer, udbrød Lars, da han så mig, sæt Dem nu bare op i landauren, så kører vi med det samme!

Jeg satte mig op på kuskesædet ved siden af Lars, og den gemytlige kusk tog straks ordet.

– Nå, så det er første gang, De skal til hovedstaden – ja, jeg skal nok orientere Dem om alt, hvad De ser på rejsen og om, hvor De kan handle i byen. Ja, der er fire mil til Thisted (30 km), når vi kører nordenom, og der er sågu vel lige så langt, når vi kører søndenom.

– Hvad vil nordenom og søndenom sige? spurgte jeg.

– Nordenom er gennem Langvad og Østerild plantage, søndenom er over Vesløs vejle. De to veje mødes lige før vi kommer til Østerild, som De nu snart skal få at se.

Vi kørte så »nordenom« og kom snart gennem den lille landsby Langvad og kort efter til Østerild plantage.

– Ja, nu er det ingen sag at køre her, ytrede Lars, men i gamle dage var her røvere, der plyndrede de vejfarende.

– Hvorfor mon dette røveri egentlig holdt op? spurgte jeg.

– Det skal a sej Dem, svarede Lars, nu kan folk få alderdomsunderstøttelse og den slags, og så behøver de ikke at have ulejlighed med

at stjæle og røve eller bestille noget andet!

For at dreje samtalen i en anden retning sagde jeg:

– Det er vist en stor plantage.

– Ja, der skal nok være 1200 tdr. land beplantet. Der er ansat en plantør og det hele sorterer vist under hedeselskabet.

– Der er vist ellers meget lidt med skov her på egnen, fortsatte jeg.

– Jo, det har De ret i – der burde plantes meget mere, både skov og hegn, så den hårde blæst kunne brydes, men når det ikke sker, er der særlig to årsager. I havsiden, det er egnene ud mod Vesterhavet, er jorden for dårlig og blæsten for hård, og der kan planterne ikke gro, siger folk. I fjordsiden, egnene langs Limfjorden, er jorden for god, så der kan man ikke undvære noget til plantning. Men a sejer, det er noget sludder, for træer kan gro alle vegne, og de ville kunne gavne meget ved at beskytte mod den hårde venstenvind. Nogle plantninger ville da også live svært op i landskabet. Hannæs f. eks. kunne blive et rent ø-landskab, hvis vi havde mere plantning, vi har jo vandet rundt om os.

– Har De selv været ude at se Dem om i Deres unge dage, Lars?

– Ja, lidt har a da set. A har ganske vist aldrig haft bopæl andre steder end på Hannæs, men a har da været soldat.

– Så har De vel ligget i Aalborg?

– Ja, og i Magdeburg!

– I Magdeburg, udbrød jeg forbavset – men Magdeburg ligger da i Tyskland.

– Ja, det erfarede a, men a måtte alligevel derved, ganske vist som fange. A blev nemlig fanget af Tyskerne den 18. april 1864 på Dybbøl.

Uvilkårligt vendte jeg mig om mod den gamle kusk.

– Hør, Lars Post – må jeg komme hen og besøge Dem en dag i julen. Der er et og andet, jeg gerne vil have at vide af Dem.

– Ja, De skal være hjertelig velkommen, mit kontor er åbent hele dagen, svarede Lars

med et lunt smil, som jeg fandt meget tiltalende.

Da vi var kommen gennem plantagen, dukkede en landsbykirke frem.

– Nu er vi halvvejs, sagde Lars, og nu skal vi ind i Østerild kro og have kaffe, mens hestene får lidt at æde.

*

Vi bedede en halv times tid i kroen, og så gik rejsen videre. Kort efter at vi havde forladt kroen passerede vi en bred dalsænkning.

– Det er gammel havbund, vi kører på, fortalte Lars. De lærde siger, at Limfjorden og havet i fordums dage gik sammen, og det er troligt nok, for ved højvande kan vandet stå helt op over vejen, og der skal også nok være fundet et skibsanker herude i engen.

Midt i dalsænkningen kom vi over en kanal, og her lå en dejlig gammel vandmølle.

– Det er Bromølle, oplyste kusken, den har ligget her langt tilbage i tiden.

Nu gik det op ad bakke, ned ad bakke og op igen, og foran os lå en større gård.

– Dér ligger så Ullerupgård, sagde Lars, det var forhen en herregård, og her har nok boet mange store herrer – efter sigende var nogle af dem kloge, mens andre var halvtossede.

En halv timestid senere rullede vi ind i Thisted.

– Det var da en meget stejl nedkørsel, sagde jeg.

– Ja, Østerbakken er slem, især da på denne årstid, hvor føret kan være glat. Men nu er vi her altså, og nu holder vi ind til gæstgivergården »Hannæs«. Der kan De få noget at spise for en billig penge, og så kan De gå ud i byen for at handle. A kan godt følge med og vise Dem hvilke forretninger, der er billigst, hvis De bryder Dem om det.

Jeg forsikrede, at jeg nok kunne klare mig uden hjælp.

– Nå, ja, som De vil, men vi kører igen senest kl. 5.

Jeg gik så ud i byen, mere for at se end for

at handle. Men hvad havde Thisted egentlig at byde på? Jeg gik op ad en gade, som jeg antog måtte være hovedgaden, da færdselen her var ret stor, og jeg kunne ikke nægte, at her var pæne butikker, især mange med tekstilvarer. På torvet lagde jeg mærke til en yngre, høj mand, der stod og studerede et boghandler-vindue. Jeg vovede at spørge ham, om han

Jeg takkede for det venlige tilbud, og vi gik op ad nogle trapper og ind i en med store fritstående træer beplantet gravlund, byens ældste kirkegård. Her fandt vi ikke langt fra indgangen den berømte digters grav. Læreren fortalte nu lidt om digteren og hans familie, noget for mig ganske nyt og interessant.

– Vi skal også se digterens barndomshjem,

CL.

var kendt i byen. Det var han, og han fortalte, at han var lærer her – jeg erfarede senere, at manden var lærer P. L. Hald. Jeg spurgte efter seværdigheder, og han svarede:

– Meget kan der jo ikke være i en så lille by, men vi har da noget, der er værd at ofre lidt tid på. – Har De f. eks. set digteren J. P. Jacobsens grav?

Jeg svarede, at jeg intet havde set, da det var første gang, jeg var i byen.

– Den bør De da se, sagde manden, den ligger tæt ved kirken. Men lad mig se – jeg har da vist tid til at ofre en lille timestid på Dem.

sagde min vejviser, men lad os nu lige først gå ind i kirken, hvor der også er noget seværdigt.

Kirken var som andre købstadskirker ganske smukt udstyret, men det, der særlig fangede en fremmeds opmærksomhed, var den Berregårdske begravelse og de smukke epitafier over bl. a. borgmesteren og herremanden Enevold Berregaard og hans hustru Anne Søe til Kjølbjergård.

Fra kirken gik vi ned til havnen for at se den købmandsgård, hvor Thistedes berømte søn voksede op, og hvor han 1885 døde, kun 37 år gammel.

—Er der ikke rejst J. P. Jacobsen noget minde? spurgte jeg.

— Ikke endnu, men det kommer, svarede læreren. I det hele taget er der meget, vi mangler her i Thisted — vi har således ikke noget offentligt bibliotek, og vi mangler et museum, da egnen er rig på oldsager og andre gamle ting. Vi når dog nok inden så mange år at få begge dele. Jeg kan betro Dem, at jeg selv gør forberedelser til et museum og har erhvervet ikke så få genstande dertil. Ja, De skulle også have set Kr. Kolds fødested, men det får vente til en anden gang.

Jeg tog afsked med min gode vejviser og gik på egen hånd rundt i byen. Jeg skulle have lidt skolemateriel med hjem og jeg fandt da også en boghandel. Indehaveren var en smuk og tiltalende ældre mand, som jeg straks fik tillid til. På hans skilt læste jeg navnet Nordoft.

*

Efter at have forrettet mine ærinder gik jeg tilbage til »Hannæs«, hvor Lars Post sad og spillede kort.

— Ja, nu er vi snart færdige, udbrød han, men De skal måske have et par stykker mad, inden vi kører. Kjeld, råbte han, her er en herre, der er sulten!

Værten, en ældre, ret svær, men forresten en pæn og dannet mand, kom straks til og førte mig ind i et andet værelse, hvor jeg fik aftensmad serveret. Mens jeg spiste, hørte jeg et pudsigt brudstykke af en samtale mellem et par handelsmænd, der sad ved et andet bord.

— Du såe udtrykkelig, Søren Thomsen, te æ ko var skikkelig, men mi kuen sejer, te den vil stekk!

— Ja wes vil en stekk, bette Wolle, derfor har en da horn, men den bruger dem kuns te å forsvåer sæ mæ. A har kuns haft æ ko i to timer, men a fik den af en ærlig mand, og han såe, te det var den mest fredelig dyr på jorden, når den it blev drillet, så do ka tro, Wolle,

te æ ko er bleven fornærmet, og hvordan er vi anner, når vi bliver gall? Så gi dæ bare tid, Wollle!

Der kom nu flere gæster til, og jeg kunne ikke få samling på, hvad der mere blev sagt om kohandelen.

Ved firetiden startede vi til hjemturen. Dagvognen, der var overdækket med sejldug, var omtrent fyldt med sække og pakker, så der var ikke megen plads til passagerer. Der var da også foruden mig kun et par yngre kvinder og en lille pige og en halvgammel, lidt tarveligt klædt mand. Sidstnævnte, der ikke var helt »appelsinfri« satte sig straks til at sove.

— Vi kommer nok til at gå op ad Østerbakken, læsset er temmeligt stort og føret er glat, bemærkede Lars Post henvendt til mig.

Jeg var naturligvis villig til at tage bakken til fods, og jeg var tillige så barmhjertig at hjælpe hestene ved at skubbe på den tunge vogn. Da vi var kommen op over bakken, satte Lars sig op på kuskæsædet, og jeg krøb ind under sejldugen. Det gik nu støt, men langsomt indtil vi var kommen forbi Ullerupgård. Så måtte jeg atter ud af vognen for at hjælpe hestene op ad bakken til Skovsted, hvilket jeg ikke var ked af, da jeg frøs om fødderne, og tillige var der en langt fra behagelig lugt inde i vognen.

Ved Bromølle læssede Lars nogle sække af for at lette slæbet for hestene — sækkene måtte så stå indtil næste gang, Lars kom forbi. Alligevel måtte jeg også ved Kløv bakke yde min hjælp til at få læsset frem.

— Nu er vi over det værste, trøstede vor gemytlige kusk og tørrede sveden af panden.

Snart efter nåede vi Østerild kro, hvor der skulle holdes hvil. I kroen var der mange gæster og et farligt leben. Nogle sang og andre spillede kort, men vi fik da kaffe og kom til vogns igen. Vor medrejsende, den påvirkede, var nu forsvundet.

— Pyt med ham, sagde Lars Post — han betaler ikke alligevel!

– Det var da et farligt spektakel, der var i den kro, bemærkede jeg.

– Åh, det var ikke noget – nej så skulle De se Storeonsdag, da er der fut i fejemøjet!

– Storeonsdag – hvad er det for noget? spurgte jeg.

– Ved De ikke det? Hvad lærer man egentlig på disse seminarier? Storeonsdag er det store efterårsmarked med folkefest i Thisted, men den vil De nok komme til at opleve!

*

Fra Østerild drejede vi »søndenom« og passerede den ca. en halv mil brede Vesløs vejle, men det blev en meget besværlig køretur. Vejen, der selv i godt føre var dårlig, havde været oversvømmet og var nu islagt og meget glat. Isen kunne ikke bære hverken hestene eller den tunge vogn og det gik derfor i en meget langsom skridtgang med idelige standsninger, og Lars Post måtte ofte ud for at rette lidt ved køretøjet.

Under kørslen over vejen sad jeg under sejlet og kom her i samtale med den ene af kvinderne, hvis klædedragt røbede, at hun nok hørte til dem, man kalder de bedrestillede. Hun var iført en fin klædeskåbe med skindkrave, skindhue og galocher. Under en af de mange standsninger bemærkede jeg til hende:

– Jeg havde alligevel ikke troet, det var så anstrengende med en tur fra Hannæs til Thisted.

– Er det da første gang, De er ude på denne lystrejse? spurgte damen smilende.

Det bekræftede jeg og fortalte i korthed, hvem jeg var.

– Nå, så De er den nye lærer i Tømmerby? Ja, De får nu ikke vore børn at døje med, vi

bor nemlig på det sydlige Hannæs, men derfor må De godt se ind til os, hvis De har lyst. Nu rejser De vel forresten hjem i juleferien, kan jeg tænke.

– Nej, jeg rejser ingen steder, men da jeg hører, at fru er her fra egnen, kunne det interessere mig at få lidt at vide om, hvorledes julen former sig på Hannæs, svarede jeg.

– Nej, jeg er ikke her fra egnen, jeg er født i Thisted, hvor min fader er forretningsmand, men jeg har da boet i en del år på Lundgård. Der holder vi forøvrigt de gamle juletraditioner i hævd. Det var skik i min barndom, at vi alle skulle i kirke juleaften, hvor vi så det store juletræ i koret og hørte den elskelige pastor Jacob Garnæs Hansen. Så havde vi juletræ hjemme, som vore tjenestefolk tog del i, og ved den lejlighed fik alle gaver. Desuden var vi til juletræ og julebal i en forening, men ellers fejrede vi julen i stilhed. Vi bruger endnu den samme skik på gården, men mange steder, ved jeg nok, er man i færd med at gøre julen til een eneste stor forlystelse med bal og fest hver og hveranden aften. Jeg synes, man derved glemmer det vigtigste og derfor høster, som man har sået – avner i stedet for kerner.

Nu blev vor samtale pludselig afbrudt. Vognen holdt nemlig stille, Lars Post kiggede ind til os og råbte:

– Så er vi i Vesløs, og her holder et køretøj, som vist skal hente Dem, fru Hansen.

Nu var vi altså på Hannæs, hvor der blev læsset pakket af ved hvert andet hus og ved hver købmandsforretning. Ved 8-tiden var vi hjemme i Tømmerby. Thistedturen havde varet tolv timer, og den kostede en krone tur og retur.

J. C. Jacobsen

Lidt brændevinssnak

Jacob von Thybo

I ÆLDRE TID blev der som bekendt konsumeret ret store kvanta af brændevin, den hørte med til den daglige kost, og der berettes om personer, der hver dag kunne lade 1–2 liter rinde under vesten. Men det var – naturligvis – ikke den stærke akvavit, som i vore dage fremstilles. Brændevin var i gamle dage mange slags ting ligesom det hjemmebryggede øl. Der var f. eks. 7 graders brændevin, og der var 8 graders, som var en del stærkere. En af de gamle thyboer var »noget hård til kosten«, og han kunne efterhånden ikke få brændevinen stærk nok. Han var begyndt med 7 graders og gik derefter over til 8 graders, han kom peber og krudt i, men alligevel ville det ikke kradsse tilstrækkeligt i halsen. Så fandt han på at blande 7 graders og 8 graders sammen, så han fik 15 grader ud af det – det smagte da af noget!

Der fandtes brændevinsbrænderier rundt omkring, i Thisted by var der flere – der skal på et vist tidspunkt have været omkring 70 brændevinskedler i gang i byen. Det største og mest kendte brænderi var det, som købmand I. W. Werner omkring midten af forrige århundrede anlagde mellem Strandgade og Munkevej – det blev senere til Thisted dampmølle. Beboerne i Han herred fik det meste af varen fra Kræn Wollesens brænderigård i Fjerritslev. En hel del af den brændevin, der blev fremstillet, var nok noget værre fusel, og dette er baggrunden for følgende lille historie.

En mand fra Fjerritslev kom en dag ind

på Bjerget kro, og her traf han en bekendt fra Thisted. De to venner blev enige om, at de ville have en bid brød sammen, og naturligvis skulle der også en dram til.

– Men – sagde Fjerritslevmanden – det er kedeligt, at vi er ret nær ved Thisted, for nu skal vi vel have det sprøjt, som I laver deroppe!

– Nej, desværre, sagde den anden, vi slipper såmænd ikke for det skidt, som Kræn Wollesen kan få sig selv til at sende ud!

Snakken gik, og bordet blev dækket. Den første bid skulle efter gammel skik være en dram, og de satte smag på kromandens brændevin.

– Jo, der har vi skandalen, sagde manden fra Fjerritslev. Dette her har aldrig været Kræn Wollesens gode brændevin, det er da nemt at smage, at den kommer fra Thisted.

– Nej, sagde den anden, det er det bestemte ikke – vi laver det ikke så ringe. Det er noget af Kræn Wollesens sprøjt, derfor garanteres!

Enighed kunne ikke opnås om andet end at drammen skulle ned, hvordan den så ellers smagte. Men pludselig kom krokonen styrtende ind og råbte: – Åh jøsses endda – vi er da kommen så grueligt galt afsted, I har fået en helt forkert flaske, det er petroleum, I drikker!

Så forstod de to fyre bedre, at drammene ikke rigtig smagte dem, og de gik løs på en ny flaske med rigtig dram uden videre diskussion om, hvor den nu stammede fra.

Jacob von Thybo

THYLAND

Thyland mellem stride strømme,
Danmarks hjørnesten i nord!
Østerpå går blide drømme
mod den herligt havblå fjord.
Vesterud er bråd og brand,
urvildt, stormbidt, furet land.

Vejret veksler: Blæst og byger,
men hvor ånder brystet frit.
Muntert sommervinden stryger
saltvandsfrisk fra hav og klit.
Er end høsten drøj og sen,
her er himlen høj og ren.

Milelangt dit øje følger
bakkers runding, vejes slyng,
korn, der tungt af kerner bølger,
væld af græs og rest af lyng.
Kæmpehøjens kuppel står
mørk mod markens gyldne hår.

Mellem oldtids tusind høje
ligger Thylands tusind hjem
lysende med lave fløje
vidt og frit i dagen frem.
Held det folk som arbejdsvant
her et fredlyst dagværk fandt.

Thyland mellem stride strande,
hjørnesten i Danmarks hus,
løft kun kækt din hvide pande,
våd af Vesterhavets Gus.
Stå i stormen støt og stærk,
vågen i vort fremgangsværk.

Olaf Andersen
(1910–13 forstander for Thylands Højskole
i Hundborg)

Trafikproblemer i gamle dage

*Der var
besværligheder både i by
og på land*

*C. Brunsgaard,
Thisted*

OGSÅ I GAMLE DAGE kendte man til trafikproblemer, men de var af en noget anden karakter end dem, der nu til dags volder os bekymringer og kvaler. Vel havde man ingen biler til at suse hen ad gader og veje, og der var ingen spiritusbilister, men hestekøretøjerne kunne til tider være farlige nok. Der var intet behov for særlig brede veje, men de smalle grusveje var ofte dårligt vedligeholdt og besværlige at færdes ad.

I 1854 havde Thisted Amtsavis en notits om et par løbske heste, der i vild fart rasede gennem gaderne i Thisted og let kunne have anrettet alvorlige ulykker, og avisen tilføjede:

Det er almindelig skik, at bønder lader deres heste stå og fryse i flere timer på gaden, mens de selv sidder på værtshus og slår til Søren. Man kunne godt kalde det rent dyrplageri, og ønskeligt var det, at enhver, der ser en sådan vogn, som er forladt af sin ejer, ville skære skaglerne over – lad så ejeren klage, om han vil, det gælder jo ofte menneskers liv og lemmer.

På samme tid klagedes der over folk, der tillod sig at trække med heste og kreaturer på det smukke flisefortov ud for Thisted kirke – der var endog eksemper på, at fortovet blev benyttet af ryttere.

*

I 1855 beskæftigede avisen sig igen med folk, der sad og svirede, mens hestene stod uden for

beværtningen uden fraspændte skagler og derfor ikke sjældent stak af og løb løbsk til stor fare for fodgængere. Vi kan heller ikke undlade at bemærke – skrev bladet – den uskik, at landmænd kommer kørende gennem byen i det stærkeste trav, som om de havde stjålet både heste og vogn, og derved udsætter især børn og gamle mennesker for at blive overkørt. Vi tror os derfor overbevist om, at ikke alene den simple bonde, men også proprietærer i øster og vester ville godhedsfuldt tage disse bemærkninger ad notam.

Politimester Gad tog også affære og bekendtgjorde i 1856: Da landboere ofte kører ganske uforsvarligt stærkt ind og ud af Thisted by, tror jeg herved at burde advare mod al stærk kørsel på gaden, idet jeg skal tilføje, at flere er bleven multeret for uforsvarlig kørsel og jeg ved forstærket politi har truffet foranstaltning til, at enhver, der overtræder polititidningerne om stærk kørsel eller riden på gaden, vil blive anholdt og draget til ansvar efter loven.

*

Hvor mange af datidens færdselsbøller, der blev »taget i kardusen«, vides ikke, men at man ikke fik dem udryddet, fremgår af et avisindlæg fra 1870:

For den offentlige sikkerheds skyld henledes herved politiets opmærksomhed på den uforsvarlige kørsel ind i og især ud af Thisted by om aftenen og ved nattetid af mange land-

boere. De fleste har for skik at køre alt hvad hestene kan løbe, og det undertiden i et sådant mørke, at ingen kan se noget på gaden. Og disse gode landboere er undertiden, når de kører hjem, ikke herre over sig selv og langt mindre over hestene. Det er ikke så sjældent at se en stor dreng beruset køre ud af byen med et helt læs folk i samme tilstand lige så stærkt hestene kan løbe. For gamle og syge er det meget ubehageligt, når køretøjerne således farer gennem gaderne med en larm lig torden, så vinduer og døre ryster, og i regelen ledsaget af råb og drikkeviser.

*

I vintervejr skal ungdommen ud med kælken, sådan var det også i fordums tid, men den gang var det ganske almindeligt, at børnene kælkede på offentlige gader og veje, og i et avisindlæg fra 1875 hedder det:

Den uforsigtige slædekørsel, som trods politiets forbud finder sted overalt i Thisted på de glatte, isbelagte gader, medførte i går et ulykkestilfælde, idet en gammel kone blev væltet omkuld af nogle kælkende drenge. Hun kom en del til skade. Det var ønskeligt, om denne kørsel måtte blive henvist til passende steder, så den ikke som nu ofte er tilfældet, spærrer færdselen i gaderne og gør dem farlige at passere.

*

Heste- og kreaturmarkederne medførte i ældre tid visse trafikproblemer, idet handelen i Thisted som i andre byer for en stor del foregik i gaderne. Fraset Kapelsten, hvor der indtil sidst i forrige århundrede holdtes efterårsmarkeder, havde byen ingen egentlig markedsplads før kommunen i 1861 købte det nuværende Frederikstorv af konsul købmand Griishauge, som boede i den gård, hvor nu KFUM findes, og som ejede jorder ned mod fjorden.

Men gamle vaner lader sig ikke så let udrydde, og helt til sidst i halvfjerdserne lød

der klager over, at gaderne på markedsdage var spærret af heste, kreaturer og får. Det hændte ikke sjældent, at mennesker kom til skade ved at blive sparket eller løbet over ende af dyrene.

*

I 1862 blev der i avisen klaget over, at der i Thisted ofte henstod vogne i gaderne om natten, og da der ikke var noget gadelys, var folk i mørket udsat for at komme til skade. Et par dage senere kom der også fra politimesteren et forbud mod denne uskik, ligesom det blev påbudt, at der skulle være dæksel over eller rækværk om alle brønde.

En læser beretter, at der i købmand Schiellerups gyde (senere Lillegade ved Havnestræde) var sat en stige op til en af købmandens loftsluger, hvilket forårsagede, at en vogn, der skulle gennem gyden, væltede og en af de på vognen værende personer fik en arm brækket. Lidt senere kom en vogn fra købmand Werner, og den fik stigen op på vognstangen, men nogen ulykke skete der dog ikke.

*

Gårdejer Thomas Vestergaard i Tilsted blev i 1881 af byfogeden idømt en bøde af 5 kr., fordi han en søndag formiddag havde ladet en ko trække gennem Thisted by, og det var han ikke tilfreds med. Han henvendte sig til amtsrådet, som han bad udtale sig om, hvorvidt helligdagsloven forbød en mand at lade en ko trække ad en hovedgade, der måtte være at betragte som hovedlandevej. Amtsrådet kunne imidlertid ikke tage stilling til sagen, men måtte henvise den til domstolene. Og så kom der vist ikke mere ud af den sag.

*

Gaderne i Thisted var heller ikke rare at befærde i gamle dage. Hvor der ikke var grus og pløre, var der en elendig brolægning med toppede sten. I 1858 skriver en læser i avisen:

Thisted har omsider fået brolægning i sin

hovedgade (Storegade), men heller ikke længere end denne når. Det mærkes tydeligt på ligtornene, for hvilke overgangen fra den nye gade til de gamle dito ikke er så let en sag. Der er altså endnu i den gamle brolægning en planteskole for ligtorne.

*

En læser henleder i 1862 vedkommende autoriteters opmærksomhed på den mere end almindelig slette brolægning i Torvegade. Byen er fattig, skriver han, og man har vel derfor kun givet den største gade (Storegade) en anstændig brolægning. Torvegade leverer selv et både føleligt og øjensynligt bevis for, at der er meget stærk trafik, og der hører smidige fodled til uden fare at passere de mange hjulspor.

I Nygade så det heller ikke for godt ud i 1856. I et læserbrev i avisen hed det: Den såkaldte Nygade er således fyldt med snavs, at den er ufremkommelig for fodgængere. Det er et almindeligt ønske, at der blot på den ene side måtte anlægges et fortov.

*

Når sneen om vinteren lagde sig på gader og veje, tog det som regel sin tid at få den fjernet. Grundejerne havde pligt til at rydde ikke alene fortovene, men også selve gaden. I 1861 må de have været uefterrettelige, thi politiet gav dem pålæg om øjeblikkelig at få sneen væk. En læser beklagede sig herover i avisen og hævdede, at sligt ville være økonomisk uoverkommeligt. Når gaden og rendestenen bliver gjort fri – skrev han – må det være grundejerens egen sag, om han vil lade sneen blive liggende på fortovet til den en gang smelter. Færdselen er ikke så stor, at den ene ikke godt kan komme forbi den anden.

*

Efter opførelsen af Thisted sygehus midt i halvtredserne blev Korsgade forlænget hen til

Kastet, og en læser skrev da i avisen: Jeg tillader mig at give byens bestyrelse et vink om den gadelinie, der er sat fra Østergade hen ad til det nye sygehus. Den er efter min mening ravgalt afsat såvel den østre som den vestre linie.

Kirkegårdsvej i Thisted blev anlagt i halvtredserne samtidig med søndre kirkegård, men den var i en meget miserabel forfatning. Den ser ud som en chausse, man ikke er bleven færdig med, hed det i et avisindlæg i 1860. Skulle det ikke snart være på tide, at denne vej, som nærmest er bestemt for gående, bliver sat i en sådan stand, at ikke et par støvlesåler skal gå i løbet ved at passere den. For damer er vejen nu slet ikke indrettet.

I 1878 foretoges en hårdt tiltrængt omlægning af brolægningen på Grydetorv, og der blev i avisen klaget over, at der gennem længere tid lå stendynger på torvet, således at folk, der kom kørende ved aftenstid, var i fare for at vælte over stenene.

*

Jo, det kunne se noget broget og ufremkommeligt ud flere steder i det gamle Thisted. Herom vidner bl. a. også et avisindlæg fra 1862: Da der i denne tid tales om forskellige udtørings- og inddæmningsforetagender, findes det hensigtsmæssigt at henlede opmærksomheden på et terræn i Thisted by, som også er fortræffeligt egnet til udtørring. Terrænet er beliggende mellem købmand Brinkmanns og gartner Tønners ejendomme og er en gren af Søndergade. Det danner et rent morads, og man har besvær med at ælte sig gennem alle de forskellige bestanddele, som i regnvejr flyder ud fra Tønners gård, og som – hovedsagelig fordi der ingen afløbskanal findes langs asylet i Søndergade – oversvømmer gaden. Det er dog ikke det værste, man kan dog ved at lade fodtøjet i stikken og barbenet vandre til hus nok slippe helskindet derfra. Langt vanskeligere vil det være i frostvejr, når oversvømmelsen danner en rutchebane, så

man selv med den største forsigtighed ikke kan have nogen sikker udsigt til at komme over med hele lemmer.

*

Også nærmere op mod vor tid var det så som så med færdselsmuligheder i Thisted. Brolægning fandtes ikke uden for hovedgaderne; og grusvejene kunne være slemme at færdes på. I 1903 hed det i et avisindlæg: Hvor længe vil byens gade- og vejudvalg blive ved at se på det elendige pløre, der findes i Jernbanegade? Skrab dog skidt af og kør det væk!

Nogle måneder senere skrev »En støvsluger«: I Jernbanegade og på Stationsvej kan man nu ikke nære sig hverken vinter eller sommer. Om vinteren ligger gaderne i en skandaløs tilstand, og kun den i avisen fremkomne opfordring til at skrabe skidt af, fik vejudvalget til at røre på sig for en gangs skyld. Nu må støvet, der ligger et par tommer tykt, uopholdeligt fejes af og køres væk. Dette ulidelige støv indåndes for hvert skridt, man tager, det trænger ind i husene, selv om vinduer og døre holdes lukkede. Kan udvalget ikke straks skaffe støvet væk og snarest finde et bedre vejmateriale end den kalk, iblandet sand, hvoraf det første giver anledning til søle ved enhver smule regn og det andet melstøv efter lidt solskin, ville jeg, hvis jeg var i udvalget, frasige mig bestillingen.

*

Et organiseret renovationsvæsen kendtes ikke i Thisted før omkring århundredskiftet. Møddinger, slam fra rensning af gårdenes brønde og andet affald blev ofte lagt ud på gaden for senere at blive kørt bort i åbne vogne. Der var en »duft« i gaderne, når sligt stod på, hvilket også fremgår af et avisindlæg fra 1861: Hr. købmand Werner ville i høj grad forbinde sine medborgeres lugteorganer og deres dermed i forbindelse stående sundhedstilstand og velvære, hvis han ville vælge en anden tid af døgnet til fra sin gård midt i

byen (Royal) at bortføre sine flydende uhumskheder og ikke transportere dem bort på den behageligste tid af dagen kl. 7 om morgenen eller på den varmeste tid kl. 3 om eftermiddagen. Ligeledes burde byens hovedgade af hensyn til den større passage, der finder sted, vel næppe være den heldigste vej for slige transporter, der foregår i lukket, men utæt vogn, hvorfra indholdet har frit udløb til alle sider – aufwärts wie eine springwasser, und niederwärts gleich eine rieslende quelle«. Underskrevet: En ven af frisk luft.

*

Politiet tog sommetider affære. I 1862 blev en husejer i Skovgade idømt en bøde af en rigsdaler for at have ladet en dyngge gødning ligge på gaden i flere timer.

En læser skrev 1878 i avisen: Politiets opmærksomhed henledes på den alt andet end behagelige lugt, der tildeles beboerne ved Strandgade nærmest ved spritfabrikken, idet man fra dennes kostald lader udgå et fluidum til rendestenen og langs ad gaden, hvilket vist er alt andet end tilladeligt – og rendestenen er vel heller ikke anlagt til udløb for den slags flydende varer.

*

Mens vandløbet »Bækken« løb utildækket ind gennem Thisted by, førte træbroer over den i Aagade, Brogade, Strømgade og Korsgade, og disse broer kunne efterhånden blive noget brøstfældige. I 1854 bragte avisen følgende læserbrev: Det forekommer mig stakkel som om enhver, der går forbi mig, ser skævt til mig. Ved et ulykkeligt tilfælde for 14 dage siden fik jeg min venstre arm brækket, og den blev kun løseligt repareret. Man lovede at omgive mig med jern i stedet for råddent træ, men hvad der er skyld i, at dette ikke er sket, ved jeg ikke, uden at det skulle være krig og dyrtid, og dog gik en af byens vise mænd forleden forbi og sagde, at det var en skam at jeg skulle se således ud, men da jeg

hører, at han vil anvende så meget på at bygge et nyt sygehus, bliver der vel intet til mig stakkel. Jeg har hidtil ikke erholdt så meget som en smule tjære og har dog holdt sammen. Da ingen vil hjælpe mig, beder jeg publikum undskylde mit lurvede udseende. Allerærbødigst: Den søndre træbro (broen i Korsgade).

*

Trafikforholdene i det gamle Thisted vanskeliggjordes ved mangelen på gadebelysning. Der fandtes midt i forrige århundrede kun nogle ganske få tranlamper i gaderne, og de evnede kun i ringe grad at sprede det buldrende mørke i vintertiden. En mand skriver 1858 i avisen: Man kan mærke, at der i den senere tid er indført sparsomhed i communalbestyrelsen, om det så er de få gadelygter, så slukkes de almindeligvis mellem kl. 10 og 11. Enhver bør derfor vogte sig for at komme ud på gaden efter denne tid, thi hvor let kan man ikke i det stummende mørke falde over en af byens otte grundpiller og slå ham ihjel til uerstatteligt tab for kommunen. Det kunne jo også træffe en anden, og byen har ingen af sine næringsdrivende at undvære – det skulle da være en skræder, hvis der kunne være tale derom, thi efter sigende blev den nylig opslåede graverpost søgt af ikke mindre end otte skrædere.

*

Det nuværende rådhus blev opført 1853, og en tid senere skrev en læser i avisen: Det er et almindeligt ønske, at der for dette smukke nye rådhus måtte anbringes en lygte, thi retfærdighedens tempel bør jo være synligt for alle selv i mørket.

I 1860 hed det i et læserindlæg: I byens gadebelysning synes den regel at følges, at lygterne ikke skal tændes, når det er måneskin – efter almanakken – selv om luften er nok så regnfuld og mørk og man ikke kan se en hånd for sig. I aftes ravede folk rundt i mørke med udsigt til at løbe panden mod den

første den bedste genstand, der havde fundet plads på gaden.

*

Navnlig i sidegaderne var der skummelt at færdes efter mørkets frembrud, og nogle husere søgte at bedre forholdene ved selv at sørge for lidt belysning. Tobaksfabrikant konsul Bendixen i Skovgade meddelte i 1866 byrådet, at han havde anskaffet sig en gadelygte af samme slags som byens øvrige lygter, og at han var villig til at holde denne lygte tændt til samme tider som disse og betale belysningsmaterialet, såfremt der blev givet byens natvægtere pålæg om at passe lygten. Byrådet vedtog, at der indtil videre skulle gives vægterne et sådant pålæg.

*

Før amtmand Faye for ca. 150 år siden fik gennemført anlægget af amtslandeveje, var der intet offentligt vejvæsen. Hver gårdejer havde sit vejstykke at holde vedlige, og vejene var som regel i en yderst dårlig tilstand. Men heller ikke de nye landeveje blev holdt i særlig fin orden, hvilket fremgår af et avisindlæg fra 1852.

Det er bleven en temmelig almindelig opfattelse – hedder det – at amtets landeveje siden natural-arbejdets ophør er kommen i dårlig tilstand. Man har sagt, at årsagen er, at amtsrådet sparer for meget på pengene og at der påkøres for lidt grus. Årsagen er dog, at der mangler planering, vejgrøfterne er forfaldne, græsset har fået lov at vokse på vejsiderne og vejens midte er bleven et hul. Flere steder er der temmelig store brinker langs vejenes ydersider.

En thistedbo advarer i 1858 mod passage af landevejen mellem Skovsted og Bromølle, hvor han havde været udsat for at hans hest styrtede ned i et stort hul i en stenkiste over et vandløb, så det var et rent under, at de personer, der var på vognen, slap derfra med hele lemmer.

Ved midten af forrige århundrede oprettedes de første forbindelser med kørende post Thisted-Oddesund og Thisted-Aalborg, men transporten var lang og til tider også meget besværlig. I 1852 averterede J. L. Jørgensen, at han agtede at oprette en dagvognsrute mellem Thisted og Aalborg med afgang fra Thisted hver torsdag kl. 12 middag. Der skulle overnattes på Svenstrup kro i 7 timer. Vognen ville køre en mil (7½ km) i timen. Lørdag eftermiddag var der afgang fra Nørresundby, og der skulle igen overnattes i Svenstrup. Befordringen ville ske med fjedervogn, der havde plads til fire personer, og det kostede 24 skilling (48 øre) pr. mil.

*

I 1858 averterede Niels A. Olesen, Hvidbjerg: At jeg hver mandag morgen kl. 5 afrejser fra mit hjem på turen til Thisted og igen om fredagen kl. 10 formiddag forlader Thisted og vender tilbage til Thyholm, bekendtgøres, hvorfor passagerer, der ønsker at køre med, ville behage at rette sig efter tiderne.

*

Med vejskilte stod det yderst småt til, der var jo ikke synderlig megen landevejstrafik, og skiltningen har nok nogle steder været problematisk. En læser skriver 1861 i avisen:

Vejvæsenet ville vist være sig mange rejsende forbunden ved at besørge den vejviser, der står ved landevejen mellem Ydby og Vestervig nord for Ydby kirke hen til hjørnet, hvor vejen drejer fra, da den i mørke tjener til at lede vogne ned i grøften i stedet for at fjerne dem derfra.

*

En læser ankede 1857 i avisen over, at postkørselen mellem Thisted og Vestervig kunne tage 27-28 timer eller længere tid end man behøvede for at rejse fra Hamborg til Paris.

Langvejstrafik foregik før Thybanens anlæg for en stor del på fjorden, men rart var

der ikke for passagererne på de små dampere, og anløbsbroer fandtes ikke så nær alle steder. Færgemand Lund i Næssund meddelte i 1858 at folk, der ville være sikre på at komme med dampskibet eller komme i land fra samme, kunne leje båd hos ham.

I rofærgernes tid var der problemer af forskellig art. I 1852 skriver Thisted Amtsavis: Generalpostdirectionen og Thisted vognmandslaug har sørget for, at byen er godt forsynet med wiernervogne, og man kan nu med vognmandslauget træffe en så billig accord selv med lukket vogn, at man i den henseende ingen grund har til at klage over befordringsvæsenet. Men rejsende påstår, at det flere gange er tilfældet, at de med wiernervogn er kommen kørende til Vildsund for at begive sig over til Morsøe, men at færgefolkene har nægtet at sætte dem over med det samme, idet de har påstået, at det blæste for stærkt. Vi tør vel ikke påtvivle, at dette har været tilfældet, men grunden synes da at måtte ligge i færgens fejlagtige og ikke fuldkomne con-triction, thi en nu anskaffet og stemplet wiernervogn er et temmelig let køretøj, at det ikke synes at være forbundet med vanskeligheder at bringe den over Vildsund, og det bliver stedse ubehageligt for den rejsende at måtte forlade sin lune og behagelige befordring for på den anden side af Vildsund at sætte sig på en fjællvogn og rejse til Nykøbing i den.

*

I Thisted Amtsavis kunne i 1867 læses følgende indlæg, som også vedrørte et trafikproblem: Når landposten, som hver tirsdag og lørdag skal afgå med postsække fra Thisted kl. 1 eftermiddag, nu ankommer til Vestervig mellem kl. 9 og 12 om aftenen, til hvilken tid kan den så ventes at ville indtræffe her, når lovlige forhindringer indløber i skikkelse af snelæg og slette veje?

På samtlige karles og pigers vegne, som må hente breve og aviser til deres husbond.

Stoffer Strut, ungarl.

Kræn Hywwel

Jens N. Christensen, forben Hansted

De er grow som folk blywe kloeg nu om daww rojjen omkreng,
di ka flyww å gjø we å law næjsten alwerdens teng,
di futter å fårer omkreng po æ jowr
oll di hæer der er så kloeg i djer hue.
Å vi ajjer, der et bløw te videnskabsmænd,
tær mier helle minder po lærer hver en jen.

De wa de, æ wild sej, hwans di kloeg får i skik no i wor ti
a tång vand å tynd mjælk, atom, mekanik, maskineri
å fut å fært, der er mon om djer tur
så læng der et ka blyw fred po æ jowr.
Nej, hwa vi ska ha, er nue fredle mænd,
der wel gyer oll de gue di kan hver en jen.

Sån wa Kræn Hywwel – å klog wa han mæj, ja, de er sandd –
han wild hjælp, hvor han kund, gjor ingen fortræd. Å han ku standd
en primus, lodd en kiel, klenk faed å skåller,
å gjør klokke we. Å så gik han så tolle
mæ de hiele. Kræn Hywl håd oller trânt,
sku han goe en stök wej, de wa oller fo lånt.

Nej, Kræn wa a dem, der håd hjaet å håd ti, å wa ed småt
mæ betalling å tak – å de kund jo da ski – han tow et håt
po en smomand, der et håd nue pængg i æ lomm,
nej, Kræn han såe: Send Boj, æ ska komm
en ajen gång, hvis jer klokk goer i stå.
Såen wa Kræn Hywwel, han wa gue we dem smoe.

Han wa hejzen fesker, å han tjent hans føe po æ haw.
Han begyndd som en knæjt å bløw we te han døed sânte i law
omkreng ywl den oer, da wor Ajs han stod fadder
te æ dejnes den føst – æ ka how te Kræn war der
i æ kjerck å sât we Niels Pesens Svend.
De wa tøl daw faer end Kræn bløw lå hen.

Men Kræn han wa klog – ja, så klog som nue te æ hå kjend.
 Han bløw et skregen ued som jen a di stue videnskabsmænd,
 men jen måt jo manne gångg rest po si hue,
 te Kræn han kun law ed – å law ed så gue.
 Men nøj a de willest, te Kræn han hå gjor,
 wa ilywel den gång han lawed sæ siel en motor.

Si, han håd jo en pram. De wa hát nok å slied oer etter oer
 i æ årer, å dæfuer ku Kræn jo godt lie å fo en motor
 i æ pram, men æ pængg wa nøj slemm te å trill,
 dæ ku oller blyw ræ, hur gjæe han så wild.
 Men så tow Kræn Hywwel en dæe ind te æ by
 å kjowt sæ nøj gammel jern på fabriken »Thy«.

Ja, de wa nøj å en gammel maskine, dæ wa i bræk
 å tåen op a en boed fu nøj længg sien, nøj wa jo wæk,
 å nøj wa te bæg å lå smidt imell nøj skrammel,
 men Kræn håd let pængg, å han kjowt ed olsammen
 ja – så fæk han lidt skrue å møttriker mæj –
 di grint te hinajen, da Kræn Hywwel tow astej.

Men di wa nøj tille på faer mæ å grenn, jow, jow, di wa,
 for inden æ sildfeskeri den wa ind, en motor – ja, ja,
 en rejtig motor med swenghywwel å cylenner
 håd Kræn fåt standed – æ wed it, hwans I menner,
 men æ wel no sejj, æ hå oller sit mæg,
 æ skrue ku go bodde fram å te bæg.

De wa et en motor såen te å stell ued. Dæ wa nøj blek
 å nøj stoltroe, en does, en kaffekandtud, å hwans han fek
 sånte brow for. Ja, dæ wa manne teng mier,
 en støk cykkelslangg mått han osse placier
 imell de ånt. Å så wa der en pussig teng:
 han kund start æ motor mæ en kydmaskinesweng.

I ka trow te de swerred mæ pråt å mæ snak rojjen omkreng
 om hwodan te Kræn Hywwel kund kyer fram å slå bak som ingen teng,
 mens han holdt om æ rat mæ begge hans henner,
 de wa en baerwuenshywwel – ja, hwa menner
 I om ed? I ka sejj, te æ motor den ku goe,
 å bære en røk i en strekk, så gik en i stoe.

Si Kræn tjent jo pængg we å fesk mæ motor, ja, manne pængg.
 Han fæk en spærkassebog, å dæ gik en oer, – ja, wal så længg,
 men så bløw dæ mak we Kræn Hywwels maskien –
 han bånked po en, å han kikked i en,
 han blæst i en rør å trak i æ kydmaskinesweng,
 men lie møj hwans han gjow, de hjalp engen teng.

De ga nue grynt derindd – å de oest en kromm – han prøwed sprit
 å bensin å nafta, swawlsyer å kardemomm – ja, osse flit –
 for hvis nøj ku hjælpp, så skuld en fo ed,
 men oller tæel om, te dæ ku startes po ed.
 Kræn han swedt, å han gronedd mæ olle hans hjern
 poe, huden dæ skuld blyw lyw i æ jern.

Han tow en beslutning, fo no skuld ed wær slut mæ de hæer,
 han gik op te æ kjømmand å kjowt en pund krudt, å de sku wæer
 a de bæjst, fo no wild Kræn Hywwel ha prøwed
 om et te nøj krudt ku start æ høwed.
 De sku nok ku krads op i æ sued å æ røst
 å løssen æ hark, den hæed fot i si brøst.

De ga jo en tworn, mens æ ild slow ued fræ de hæer krudt,
 å op i æ lowt fløw æ kaffekandtud mæ fært æ mæ fut
 sammel mæ æ stålro å æ blek – men de hjalp ilywel,
 ja, de ga nue tøj te glee fo Kræn Hywwel,
 æ swenghywl rend rundt som om den wild goe,
 men så ga ed en grynt – å så gik en i stoe.

Si dæe bløw en stajjen å kom oller i gång, men de wa godt
 te Kræn Hywel håd fåt sæ nue pængg i æ pång – han grent jo blot
 we sæ siel å tent: Ja, de ku ha wæt waer,
 no behøwer æ et å go stell mæ æ daer.
 Kræn kjowt sæ en ny – ja, po »Thy«, å I ka sejj,
 då glemt di å grenn, da Kræn Hywwel tow astej.

Ja, nøj støed er ed sien te Kræn han wa te, de er ed jo,
 men enkelt teng å de han fæk gjow we, de holder ino.
 Å de han sæe – ja, de hower da nue:
 »Vi ska hjælp hinajjen å oltier wær gue«,
 de holder osse ino, å de wa jo ilywel
 skjøn, om vi ku fo nøj te å holdd som Kræn Hywwel.

J. N. Christensen

LIDEN KIRSTEN-DRAMAET

Gerda Hegnet Bach, Karby

LIGE EFTER JUL kommer bogudsalgskataloget, jeg studerer det henrykt og sætter kryds ved alverdens herligheder – en letsindighed: For det første er skattevæsenet nok ikke julestemt længere, og for det andet er her ikke plads til flere bøger, men kasserede kufferter på loftet bli'r gennemrodede: Noveller, artikler, sange – noget brændes – noget sendes, og der bliver igen lidt plads.

Pludselig finder jeg »Valdemar Den Store og hans Mænd« og er i ét nu kun 16 år gammel og læser begejstret. Nå – ungdommen af i dag er også inde på det romantiske: Folkeviser m. m. – et smut væk fra teknikkens tidsalder.

Dengang elskede jeg B. S. Ingemann og gør det vist endnu, hvad betyder det – om der – historisk set findes en del unøjagtigheder. Hans romaner var og er for mig vidunderlig romantisk underholdning, forenet med stor fortællekunst og skrevet ud af et rigt, ungt sind, som mange aldrig har ejet, og som intet har med alder at gøre – derimod med farbare stier i det indre menneske.

Valdemar Den Store og hans Mænd er et historisk digt i to dele og består af 21 versrige sange. Ved fornyet gennemlæsning mener jeg at have fundet tråden, et af digtets dramaer, i fri og forkortet form, delvis som poesi og prosa.

Allerede i 3. sang hører vi om ungersvendenes betagelse af den dejlige Liden Kirsten, deriblandt tvillingbrødrene Aksel Hvide og Esbern Snare, sidstnævnte fortæller broderen om sin bejlen til »Højbårne Valdemars væne

søster«, men fik det svar af hertugen, at søsteren endnu er for ung og uerfaren.

Tilsyneladende er hun både barn og voksen, således hører man i 4. sang:

»Hin Liden Kirsten spillede
på leg ved sømmebord,
så listelig hun drilled
de møer med skalkeord«.

Og senere i sangen:

»Om fæstemø og bejler
hun nynner skæmtekvad,
i blanke skjold sig spejler
og er som barnet glad«.

Men samtidig med prins Buris kommer livets alvor ind i hendes sorgløse tilværelse, og hun hører bedrøvet »Stolt Ingefreds« bebrejdelser:

»De Roskilde brødre mangan gang
mod vendisk drage for,
Imens prins Buris viser sang
ved eders sømmebord.
Den helt vist runer riste kan
og dåre kvindesind«.

Kirsten ved næsten hverken ud eller ind, hun både frygter og holder af sin prins:

»Vel har hun ham i hjertet kær –
Det mærker hun nu grant.
Dog æren hende mer er værd,
end gantesnak og tant«.

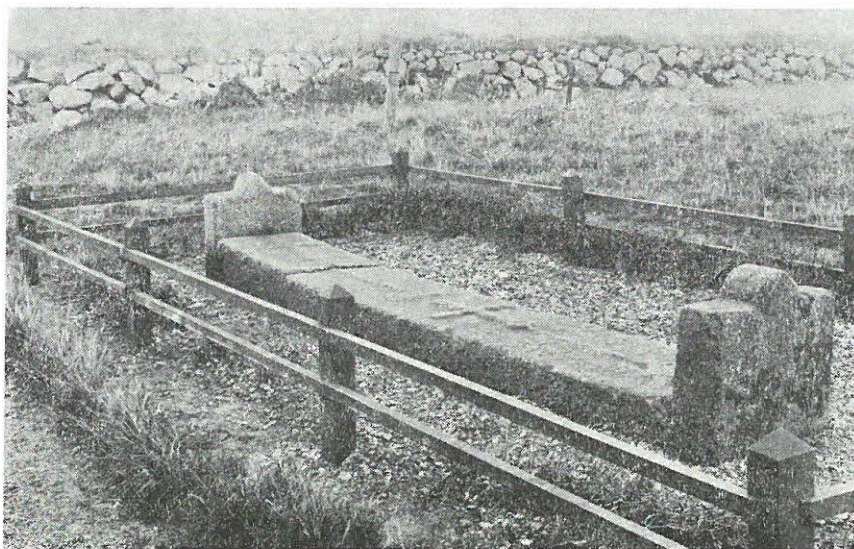
Prins Buris nærer sand kærlighed til Liden Kirsten, måske den eneste ægte følelse i hans splittede sind? Er således upålidelig i sit venskab med hertugen, snart er han med – snart mod denne.

Valdemar og hans mænd kom især til at ringeagte prinsen, da denne skulle værne borgen, men desuagtet sov sødeligt i skønne

Efterhånden bliver prins Buris som besat, han må – for enhver pris – eje Liden Kirsten, og ved hjælp af en trolddomsdrink bliver hun hans i vild og smerteblandet fryd.

Prinsen har planlagt at flygte fra Danmark med sin elskede, men uden hans skyld forpurrede flugtplanerne.

Han bliver fange i tårnet på Haraldsborg

drømme om fyrstemøen, mens venderne røvede trende møer fra fruerstuen – derom står:

»Prins Buris vakler ved brystne stavn. – Men råber Liden Kirstins navn«.

Gerne ofrede han livet for sin hjertenskår og bestemmer at ville lære vikingefærd. Den fornemme riddersmand udmærker sig flere gange, hvorfor han frimodig bejler til Kirsten hos hertugen, men får et hånligt afslag, og de skilles som bitre fjender.

Vel svært at bedømme, hvad der er størst – Buris's had til Valdemar eller hans kærlighed til dennes søster, også hun længes efter prinsen, men den tid dømte hårdt og ubarmhjerligt, hun tør simpelthen ikke tilhøre ham.

og Stakkels Liden Kirsten finder tilflugtssted hos Mor Ellen og Ole Stampe, som underretter fru Inge.

De enes om at skjule Kirstens tilstand for omverdenen og for hendes bror, der snart vender hjem. Dog svirrer rygterne, og disse når ham, inden han kommer til borgen.

Buris ved intet om Kirsten, men han aner – og frygter. Da han erfarer om hertugens hjemkomst i anledning af kong Svends brudefærd, bliver han desperat af angst for Kirstens skæbne. For guld køber han »kertesvendenes brogede skrud«, – rager sit lange skæg af og står ukendt med kerten i hånden bag hertug Valdemars stol. »Ej Liden Kirsten han skuer«.

Men også Valdemar er urolig for sin søster, de onde tunger foruroliger ham og de skade-

fro blikke gør ham mistænksom, han forlanger – Kirsten skal møde til festen – danse og synge som sædvanlig:

»Men liden Kirsten er stedt i nød,
hun smykker sig med stor kvide:
en dotter nys hun i løn har fød, –
dog vil hun til hove ride«.

Senere i sangen:

»Op døren springer ved midienat,
og liden Kirstin indtræder. –
Et kors hun slår sig for brystet brat
og nejer i hvide klæder«.

Helt statelig den skønne sig ter,
hun nejer for herrer og fruer, –
og let hun ganger, og mildt hun ler.
Det hertug Valdemar skuer:
Skam få den tunge, som løj for mig.
Og på Liden Kirstins ære«.

Hertug Valdemar er inderst inde rådvild, men dengang var hensynet til ligegyldige mennesker det største bud:

»Og kom nu liden kær søster min, –
nu skal du dig med os glæde:
Du drikke mig til af den klare vin, –
et elskovskvad du os kvæder, –
og danse vil vi til lystig kvad
alt som i forrige dage«.

Ukendt af alle står prins Buris med kerten og følger begivenhedernes gang med forpinte, brændende øjne. Dødsensbleg danser Liden Kirsten ud med sin broder og vælger visen om Hagbarth og Signe, som måtte dø i deres unge lykke.

»Til ende halvt hun den vise sang –
i dansen segned den lillie, –
hver ridder rask over gulvet sprang«.

»Død lå Liden Kirstin på Tillie«.

»Hvid som en ligdug Valdemar står, –
helt angestklemt og forfærdet –
hr. Buris kerten mod gulvet slår,
mod drotten hæver han sværdet«.

Pludselig kaster han sig over Kirstens lig og hulker, – Valdemar råber til den »afsindige kertesvend«, – genkender så prins Buris, men sorgen forener dem ikke, de skilles som fjender.

»I Vestervig Kloster det ringer til lig, –
sørgeligt er det at høre:
Faklerne skinner i nat ved vig, –
båren fra stavn de føre.

Liden Kirstin i lin er lagt
og smykket med silkeklæder, –
jordes skal hun med kongepragt.
Hver kvinde for hende græder«.

Valdemar kommer til at føre en omtumlet og farefuld tilværelse, inden han bliver Danmarks konge, således må han flygte efter det lumske overfald ved gæstebudet i Roskilde og havner i jættestuen hos Mor Ellen og Ole Stampe. Her bliver han betaget af et spædbarns smil og stirrer forbavset på det lille henrivende væsen – næsten kongeligt klædt på – Pludselig forstår han. –

»Kongen bleg på barnet ser,
Liden Kirstins træk han kender, –
ej den herre spørger mer –
bort hans mørke åsyn vender«.

I tankerne oplever han den frygtelige tragedie, men livet vinder sejr over døden. Han kysser barnet sorrigfuldt.

»Liden Ole – mærk mit ord
når med ære i mit rige
frelst jeg på min lykke tror,
bring mig denne liden pige«.

I elvte sang hører vi om prins Buris, som stadig er opfyldt af Kirstens død og af had til kong Valdemar, som han forsøger at dræbe, vil også forhindre Valdemars lille søn i at arve

riget. Muligvis mener Buris selv at kunne arve Danmarks trone, men kongens magt og vrede er knusende.

»Du Danmarks trone skal lade stå –
endnu ej Valdemar sover.

Din livstid skal du i lænke gå, –
det for al verden jeg lover«.

»Bring lænker, – Dankongen byder«.

Hirdmændene er lamslæede, men de nødes til at pågribe prins Buris, selv om han er dronningens halvbror. Denne har nu kun et ønske.

»Til Vestervig lad mig drage, –
i cellen der mig et fængsel und –
om frihed betler ej slaven. –
Lænk mig fast til min sidste stund. –
Lad lænken række til graven«.

Og lidt senere i sangen.

»En bøn kun, o' konning, –
når jeg er død.
hos Liden Kirstin jeg hvile«.

Man har som bekendt konstateret, at der i den lange smalle grav ved Vestervig kirke findes rester af en ung kvinde og en lidt ældre mand, de er begravede i hinandens forlængelse og altså ikke som et ægtepar.

Gribende at stå ved denne mærkelige grav og tænke på tragedien, der dog kun kendes fra folkeviser og middelalderlige digte.

»Liden Kirstin« som den kvindelige hovedperson hedder i Ingemann's historiske værk, benævnes også »Liden Kirsten«.

Gerda Hegnet Bach

Hvorfor hedder det Jammerbugten?

JAMMERBUGTEN strækker sig fra Bulbjerg til Lønstrup, og dette er almindelig kendt. Men om oprindelsen til denne betegnelse vides intet med sikkerhed. En gammel historie beretter, at intet skib, der i stormvejr kom inden for den lige linie, der kan drages mellem Hanstholm og Hirtshals, kunne undgå forlis på en af de farlige revler. Det ligger også lige for, at bugten skylder havet sit navn, men teorien om linien Hanstholm-Hirtshals holder ikke stik. Der går ikke nogen lige kystlinie mellem disse to punkter. Mellem Hanstholm og Bulbjerg findes Vigsø bugt.

Kyststrækningen langs Jammerbugten kan heller ikke siges at være særlig farlig. I forhold til Vesterhavets øvrige kyststrækninger har strandinger i Jammerbugten ikke været særlig mange. Navnet synes derfor næppe at kunne have sin oprindelse i søfolks ulykker og jammer. Der kan tænkes en anden forklaring, som har forbindelse med sandflugten.

I Øster Han herred, dybest inde i Jammer-

bugten, ligger en lille landsby, der hedder Klithuse, på en sandet slette. I denne by lever et gammelt sogn om, at byen en gang har ligget meget nærmere havet og af havet er blevet tvunget længere ind i landet. Overalt hvor sandet nu breder sit hvidgule lagen, kan man ca. en meter under overfladen finde et mose-lag. Man kan således drage den slutning, at oprindeligt frugtbar jord i sandflugtens tid er blevet dækket med det tykke lag sand.

Sandflugten synes her at have været særdeles voldsom, idet sandet ikke er aflejret i klitter, men har bredt sig jævnt i området. Beboerne kan herved være blevet tvunget bort. Det kan også tænkes, at en stormflod i forbindelse med sandflugt helt har ødelagt de oprindelige klithuse, så byen er blevet flyttet længere ind, hvor man var i sikkerhed for havet.

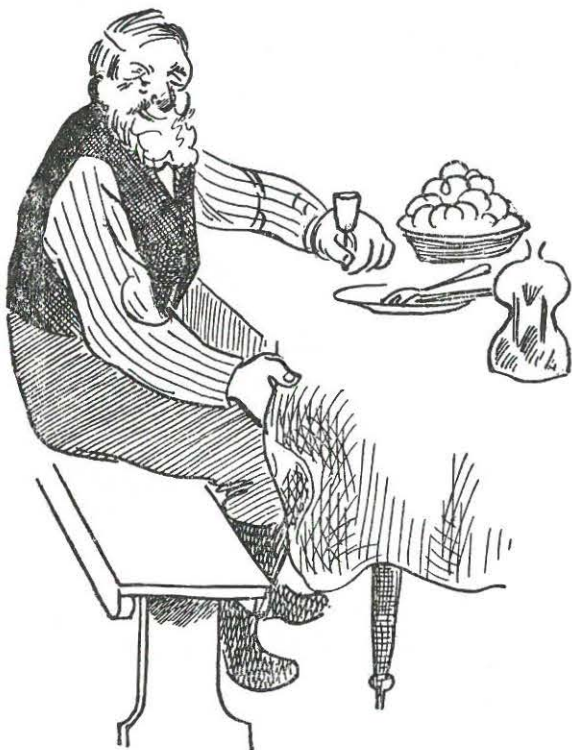
At Jammerbugten i en fjern fortid har fået sit navn på baggrund af en eller flere katastrofer, kan nok betragtes som givet.

Der kan skrives vers

Men det kan københavnernes ikke * Jacob von Thybo

om kartofler

ØRESUNDSMÅLET, det lidt underlige sprog, som københavnernes kalder dansk, og som de har fået vi andre til at læse og skrive, er noget fattigt på udtryk. Der er fra den kant klaget

over, at man mangler rim på forskellige ord som f. eks. kartofler. Københavnerne er derfor helt afskåret fra at skrive vers om kartofler. Det ser helt anderledes ud i Jylland. Som nu her i Limfjordsegnene, her er sproget anderledes rigt og mangfoldigt. Dette kan bl. a. ses af nedenstående vers, som en ven af »Jul i Thy« har produceret. Han skriver:

Nordowst for mi Hjemmen a håer en
Stomp Haww,

dæ goer a å wrøder å bofler
å awer æ Popler mæ Yws å mæ Saww
å grawer en Støkk te Katofler.

Men gammel Folk blywe jo stødle å tångg,
de hænder, te a goer å knofler
å falder ikoldd øwe Hywlbør å Stångg
i law a ska sætt mi Katofler.

Så lier a bejer dem Mødtsommerdaww,
når a goer å rywer å skofler
å klepper æ Tjørnhæk, der hæner mi Haww,
å hypper imell æ Katofler.

Men Etteroer kommer mæ Ræen å mæ Kuld,
å a goer å hoster å pofler.
A tøws, de wæer længg, faer æ Sæk blywe fuld,
nær a samler mi sølle Katofler.

Å no – ja, to no er ed Winter så mørk,
å hæer sedder a sãmænd å gnofler.
A ønsker da hver en uensindet Tørk
den Prøwels å eed mi Katofler.

Som læseren let vil have konstateret, er forfatteren til disse hjertegribende linier ikke thybo. Dels siger han siger a til sig selv og ikke æ, og dels snakker han om katofler. Den slags kender vi faktisk ikke i Thy – vi avler da katøfler. Men vi kunne virkelig også skrive mange vers med rim på katøfler, thi rim har vi nok af som f. eks. nøfler, røfler, knøfler, snøfler og tøfler for slet ikke at snakke om bøfler. Københavnerne kan bare komme herover, hvis de er i betryk for rimord, vi kan klare faktisk enhver situation.

Jacob von Thybo

Heksetroen holdt sig længe i Thy

DET ER NU omkring 300 år siden, man hørte op med at tænde bål under hekse og troldkarle, men selv om efterhånden de fleste »onde ånder« blev jaget på flugt af den stigende folkeoplysning, så var det jævne folks tro på hekseri og trolddom så rodfæstet, at den holdt sig helt op mod vor tid. De ældste blandt os mindes levende de gamles tro på, at visse mennesker »kunne mere end deres fadervor«.

Eksempler på heksetro kan bl. a. findes i de gamle aviser. Anders Jensen Møller i Sjørring indrykkede i 1852 denne annonce i avisen:

Jeg undertegnede kan ikke undgå at lade indrykke et par ord om mine slettænkende og overtroiske naboer her i Sjørring, som for kort tid siden beskyldte mig for at have forhekset deres heste, der har været syge, hvilken ting jeg udbeder mig at være fri for at være mistænkt for, thi slige konster kender jeg ikke til at udøve. For seks år siden beskyldte de deres tjenestepige for at have forgjort eller forhekset deres syge datter, hvorfor pigen uopholdelig blev jaget af sin tjeneste. Jeg vil derfor advare slægtninge og venner, høje og lave, mod at komme i dette overtroiske hus hvor enhver må være udsat for på lignende måde at vorde beklippet.

*

Et par husmandsfolk, der for ca. 100 år siden boede i Skinnerup ved Thisted, havde uheld med deres kreaturer, som gentagne gange blev angrebet af sygdom. De var overbevist om, at der var en eller anden »ond ånd«, som ville fortrædige dem, og husmandens kone hen-

vendte sig derfor til en »klog kone« på egnen. Dette kvindeorakel kunne bekræfte, at der var noget skidteri på færde, og hun kunne også udpege en gammel aftægtskone i nabolaget som den, der »forgjorde« kreaturerne – det var jo næsten altid nogle gamle, fattige kvinder, der blev udpeget som hekse. Den »kloge« erklærede, at kun ved at komme i besiddelse af noget af »heksens« blod kunne der skabes betryggelse mod flere trolddomskunster.

Husmandskonen begav sig så til den intetanende aftægtskone og bearbejdede hende så længe med knyttede næver, at blodet strømmede den stakkels kvinde ud af næse og mund. Efter at have sikret sig noget af det røde fluidum, forlod husmandskonen den gamle, som meget forslået måtte søge lægehjælp.

Et ganske lignende tilfælde fandt omkring samme tid sted i Sydthy, hvor en husmand havde en nabokone mistænkt for at hun havde forhekset ham. Han mishandlede konen således med hug og slag, at hun blev fundet i meget ynkelig tilstand.

*

I Thisted var en kone, Maren Jensdatter Kolkjær, i tredserne genstand for mistanke, og hun indrykkede i avisen:

I anledning af det rygte, som vordet udspreddt af slagter Peder Gregersens kone Maren Nielsdatter, at jeg skulle kunne hexe og trylle, er hun ved politirettens dom tilpligtet

at betale sagens omkostninger samt dømt til at tilbagekalde hendes ord og udtryk.

En købmand i Ræhr anlagde i 1880 sag mod en kone i Hundborg, som ifølge et udsprede rygter skulle have forhekset købmandens datter, så hun var bleven alvorligt syg. Der førtes i retten en del vidner, som nok havde hørt tale om, at den anklagede kone skulle være skyld i pigens sygdom, men dog ikke om, at pigen skulle være forhekset. Konen blev da også frikendt.

*

I en landsby et par mil syd for Thisted var en kendt gårdmand for ca. 100 år siden bleven syg, og han var overbevist om, at han var forhekset. Hans husbestyrerinde bestyrkede ham i denne formodning – nogle mente for resten, at det var hende, der havde bildt ham ind, at sygdommen skyldtes heksekunster. De to lagde hovederne i blød for at komme på sporet af den ulykkesfugl, der var på spil, og de blev enige om, at det måtte være en fattig gammel kone i nærheden.

En såkaldt »klog kone« blev konsulteret, og hun kunne bekræfte deres formodning, som derfor nu var hævet over enhver tvivl. Det blev så aftalt, at »den kloge« sammen med husbestyrerinden skulle foretage en naturlig vandring hen til den formodede »heks« for at »konfirmere« hende. De to kvinder drog ud på ekspeditionen, men de var næppe kommen hen i nærheden af den gamle kvindes hus, før den kloge kone pludselig gjorde omkring og forfærdet råbte til sin ledsagerske:

– Strøb å kom – hun er etter wos!

De to kvinder løb tilbage alt hvad de kunne springe, og den forfærdede husbestyrerinde tabte i farten sin ene tøffel, der blev stikkende i det bløde føre, hvor den blev siddende som et minde om nattens begivenheder. Der kom altså intet resultat ud af aktionen, og gårdmandens tilstand var i hvert fald for en tid – lige dårlig. Den kloge kone fik dog nok sin medvirken pænt betalt, men noget nyt forsøg på at komme heksen til livs blev nok ikke gjort.

Sagn om Hassing kirke

HASSING KIRKE er en af Thylands ældste kirker. Da den blev bygget, arbejdede en bygmester med en enkelt svend på den, og de delte arbejdet således mellem sig, at mesteren byggede sydsiden og svenden nordsiden. Da de var færdige og tog syn over den færdige kirke, sagde mesteren om sit arbejde, at det ville kunne stå i tusinde år. Svenden sagde, at hans arbejde ville kunne stå lige så længe som verden ville bestå. Over denne udtalelse blev mesteren så vred, at han stødte sin dolk i svendens bryst, idet han sagde: Har du gjort evigt arbejde, så skal du også have en evig løn!

Degnehistorier

Peder Bonde

OM DE GAMLE degne i Thy går der mange historier – eller gik, må man vel hellere sige. De fleste af historierne er forlængst gået i glem. Degnene spillede en betydelig rolle i sognene, og adskillige af dem var farverige personligheder, der som regel ikke gik af vejen for nogle punser ved et spil kort. I Skyum var der således i forrige århundrede en degn, der hed Brængaard, og som var en kendt mand på egnen. Her er lidt af, hvad der berettes om ham.

Degnen var jo altid med ved de store gilder på gårdene, og som den fremtrædende person, han var, skulle han skære stegen for. Ved en sådan lejlighed var Brængaard så uheldig, at hønen som han skulle partere, smuttede på gulvet for ham. Nogle kvindfolk udbrød: Men herrejøsse da, bare nu ikke hunden snupper den! Men Brændgaard riposterede: Nej, den gør ikke, jeg har dæleme foden på den!

Ved et andet gilde, der foregik på en lørdag, blev der spillet kort til den lyse morgen. Degnen skulle jo forrette tjeneste i kirken søndag formiddag, hans tilstand kunne ikke siges at være særlig gunstig for et sådant forehavende, men han kom da ved spillebrødrenes hjælp afsted til kirken. Da Brændgaard stavrede op ad kirkegulvet, kunne præsten jo straks se »hwa tidaws de war«, og han bad diskret degnen sætte sig til hvile, han ville selv besøge kirketjenesten.

Denne fik et ret usædvanligt islæt. Da Brændgaard skulle afsted fra gildeshuset, var hønsene vågnet, og nogle kyllinger var kommen ind i stuen – sligt var den gang ret almindeligt. Brændgaard spurgte så, om han måtte få en med hjem, og konen gav ham en stor hanekylling. Degnen bandt sit lommeør-

klæde om kyllingens vinger og stoppede den ned i skødefrakkens baglomme. Mens degnen nu sidder og sover i kirken, kommer hanekyllingen fri. Den hopper op på stoleryggen og sætter i med et højlydt kykeliky. Herved vågner degnen, og han får den opfattelse, at det er præsten, der er ved at lyse velsignelsen. Derfor messer han med høj røst: Og med din ånd!

Det gik også lidt hårdt til ved et andet gilde i sognet. Ud på natten var Brændgaard bleven rigtig godt lakked til, og en vogn holdt i gården for at køre ham hjem. Men i sin omtågede tilstand tog degnen fejl af vognen og brøndrammen. Brønden fandtes midt på gårdspladsen med en træramme omkring. Brændgaard stavrer hen mod brønden, svinger det ene ben over rammen og siger: Nu stiger Brændgaard dæleme til vogs!

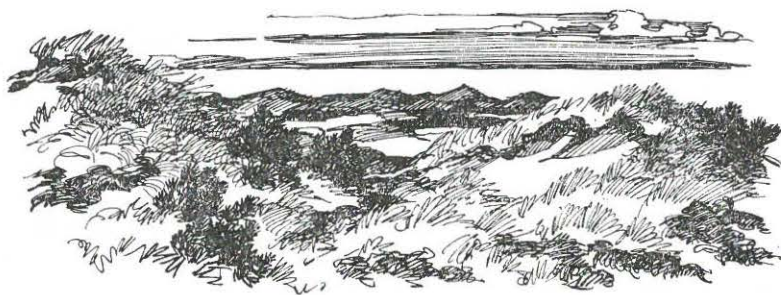
Fra Bissehul Bakker til Lortpøt

C. Brunsgaard, Thisted

I DET VESTLIGE Thy ud mod havet mellem Klitmøller og Lodbjerg ligger store klit- og hedearealer, som nu for den del er dækket med klitplantager. På disse omkring 100 kvadratkilometer findes ud over fiskerbyerne Stenbjerg, Vangså og Lyngby næsten ingen bebyggelse – fraset de sommerhuse, som i de senere år er skudt op. Men desuagtet finder

Men ellers må man give op og nøjes med at citere – .

Hvis vi begynder ved Klitmøller og går mod syd finder vi navne som Splittergab, Bodil Sande, Tjærbacke, Skjærbacke, Lejebakke, Holbakke, Ligbakke, Rødbakke, Manrimme, Renslet Rimme, Kjeldingsvig Sande, Glarbjerg, Nørkjærhale, Trapsande, Stude-

man i dette »ingenmandsland« en mængde stedbetegnelser, af hvilke mange lyder ganske pudsigt.

*

Oprindelsen til disse stednavne lader sig kun i få tilfælde efterforske – det er navne, der er skabt i folkemunde, og som sikkert har været brugt langt tilbage i tiden. Hvis man kunne finde frem til hvert navns oprindelse, kunne der nok blive en ganske underholdende historie ud af det, thi der skal jo nok ligge noget af en historie bag hvert navn. I enkelte tilfælde er sagen ret ligetil, som f. eks. i Bavnebakke, hvor en af fortidens bavner sagtens har været placeret og i Blåbærhul, hvor der har været godt med blåbær at plukke.

bakke, Hølbjerg, Povlsrimme, Glynebakke, Klægsande, Bredbakke, Krykrimme, Buskjær-
rimme og Karens vand.

Fortsætter vi fra Stenbjerg sydpå er der Ørkjær, Saltkjær, Kleverhus, Sandhoved, Marklit, Hviderimme, Uglbjerg Sande, Bissehul Bakker, Røddekjær, Vankebjerg, Sivikjær, Dule bakker, Stengjæv Sande, Gaffelbakke, Løjbakke Sande, Tyvbakke Kjær, Skomager-
rimme, Store Tyvbakke, Lille Tyvbakke, Messingtoft Sande, Spejlskjær, Grøntoft Sande, Stenhøj Sande, Mortenssande, Storvand Sande, Kirsten Smeds sande, Troldborg, Gravesrimme, Bodbjerg, Lyskjær Bakker, Knubbettag, Gjevnhul Bakker, Vejris Bakke, Ræveklit Rimme, Følkjær, Porskjær, Lorkjær og til slut mosedraget nord for Lodbjerg kirke, der bærer det i høj grad folkelige navn Lortpøt.

Sjørring-Thorsted andelsmejeri i Sjørring fejrede 27. oktober 1938 50 års jubilæum, og fra denne begivenhed stammer dette billede. Mejeriet blev i 1954 flyttet til nye bygninger syd for stationsbyen.

Afskedssammenkomst ved pastor Axel Rasmussens bortrejse fra Snedsted 1907. Stående fra venstre: Pastor Hørlyk, Bedsted, pastor Jac. Hansen, Thisted, pastor Hilden Petersen, Hillerslev, fru Hilden Petersen, provst Madelung, Sjørring, og fru Madelung. Siddende fra venstre: Fru Hørlyk, pastor A. Rasmussen, fru Rasmussen og fru Vita Hansen, Thisted.

fra det gamle album

34

JUL I THY

1971

Danseskole på Thisted afholdshotel 1912. Bagest fra venstre: Signe Jensen (d. af snedkerm. Poul J.), blikkensl. Chr. Nielsen, Marie Larsen (senere fru H. Ubbesen) og Jens Aarslev (senere pladsform. i Struer). Midterst fra venstre: Snedkersv. Nielsen, mekaniker Niels Rosenørn, maler Carl Christoffersen, danselærer blikkensl. C. Christensen, kommis Chr. Aarslev, en ikke identificeret og Johannes Jensen (senere stationsmester Nors-Tved). Siddende foran fra v.: Mitte Jensen (d. af skrædderm. Poul J.), Ingrid Knudsen, Kirstine Christoffersen, Marie Pedersen, Elna Troelsgaard og en ikke identificeret.

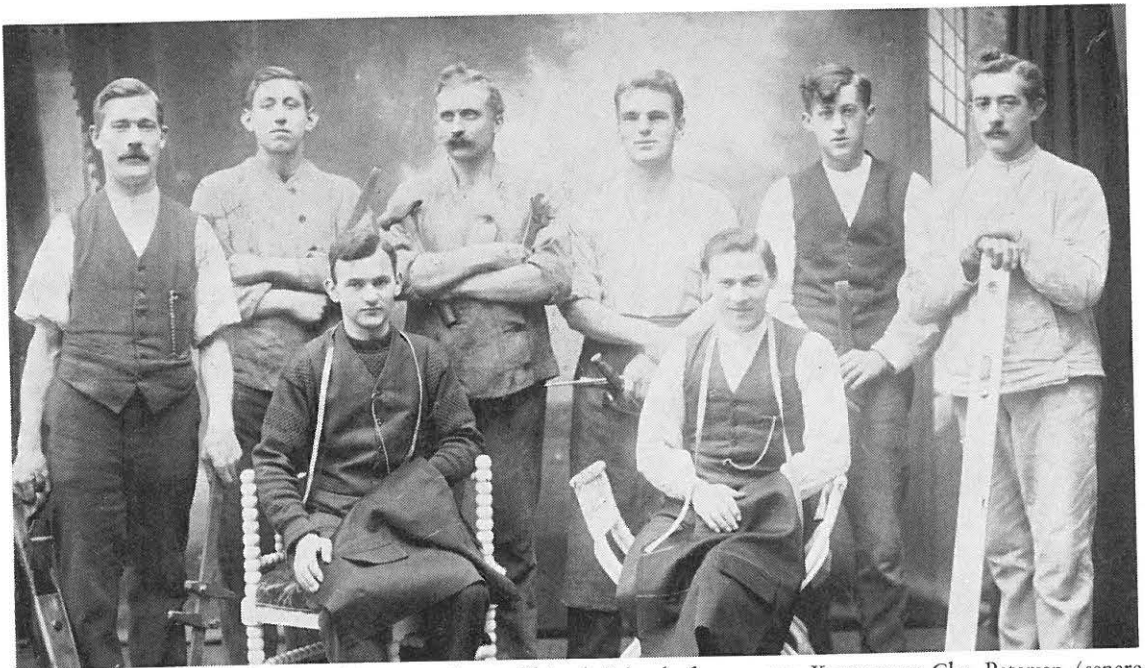
Mælkekusken på sin hestevogn var forhen et dagligdags syn på vejene, men nu er han vel helt forsvundet. Peder Yde fra Gjørsbøl er her i 1924 på vej hjem fra Snedsted mejeri. I baggrunden Snedsted stationsby.

Oversvømmelse i Aagade i Thisted 1927. De tre drenge, der ses til venstre er Tage Bangsgaard (senere mejeribestyrer), Svend E. Lyhne (senere urmager) og Aage Larsen (senere direktør i Thisted Maskincompagni), bag dem Chr. Sørensen. I døren til brugsforeningen »Nordthy« står fru uddeler Bangsgaard, servitrice frk. Thea Jensen fra Brønd, restauratør madam Sund og uddeler Bangsgaard. I baggrunden madam Sunds beværtning i enden af »det skæve pakhus«.

Fire i sin tid kendte Thisted-musikere ses her 1921 på Oddesundfærgen efter en tur til Lemvig. Fra venstre: Frisørmester Albert Hansen, blikkenslager Chr. Christensen, smedemester Johs. Kirkegaard og snedker Frederik Michelsen.

Pensionærer 1919 hos fru Toftdahl, Storegade 12, Thisted. Stående fra venstre: Karetmager Chr. Petersen (senere cigarforretn. Standard), maskinarbejder Jac. Christensen (nu Michigan, USA), maskinarbejder Lars Chr. Toftdal, karetmager Thomsen, tømrer Johs. Møller og murer Carl Jensen. Siddende foran: Skræddersvendene Grønkjær og Gregersen.

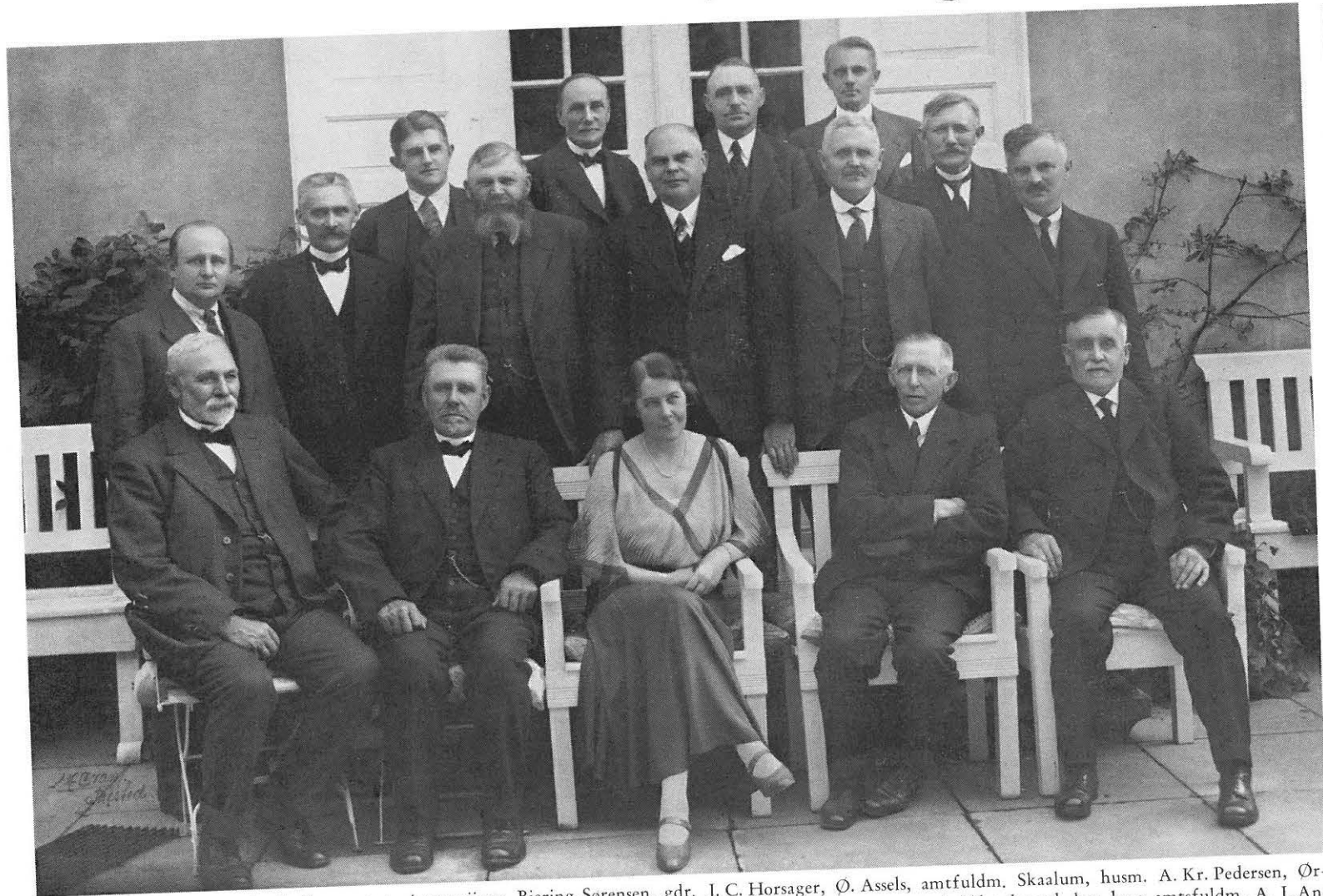
Thisted-håndværkere på udflugt 1905. Fra venstre: Barber Georg Behr, barber O. Behr, skrædderm. Selmer, snedkerm. J. C. Nielsen, malerm. Laur. Jensen, blikkenslager Chr. Christensen, snedkerm. Kappel, blikkensl. W. Christensen, snedkerm. Lund, barber S. M. Petersen og sadelmager J. C. Dollerup.

Personalet på Brinkmanns systue i Thisted ca. 1912. Stående fra venstre: Hedvig Trab (senere g. m. smed Thorv. Andersen), Lise Nicolajsen (senere g. m. Chr. Madsen, Thisted), Kirstine Pedersen (senere g. m. skrædder Theodor Sørensen), Anine Overgaard fra Vigsø. Siddende fra v.: Mary Rasmussen (senere g. m. kommis Sig. Hansen), direktrice frk. Jessen og Else Thorsted fra Snedsted (senere g. m. Chr. Munkholm).

fra det gamle album

38

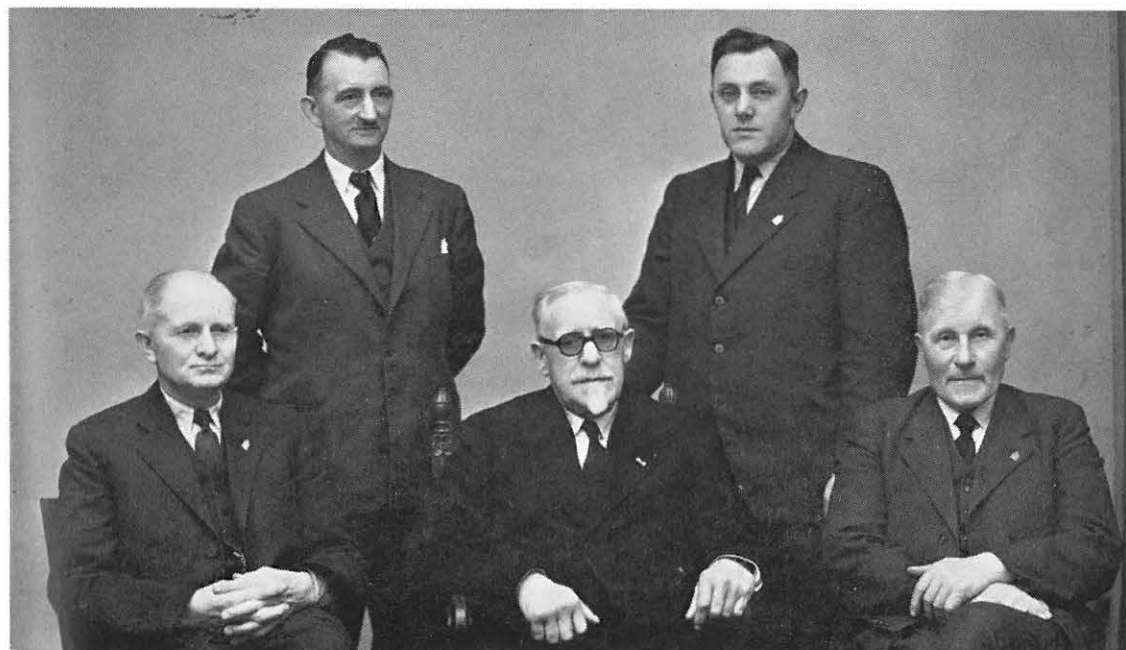
JUL I THY

Thisted amtsråd 1933. Stående fra venstre: Amtsvejinsp. Biering-Sørensen, gdr. J. C. Horsager, Ø. Assels, amtsfuldm. Skaalum, husm. A. Kr. Pedersen, Ørting, propr. Poul Houe, Ulstrup, amtmand Haugen-Johansen, gdr. Carl Madsen, Klim, propr. Kr. Vestergaard, Tilstedgaard, bag ham amtsfuldm. A. J. Andersen, gdr. Chr. Gasberg, Nors, og propr. M. C. Korsgaard, Tøttrupgaard. Siddende fra venstre: Sparekassedir. N. Sloth, Hvidbjerg Th., gdr. J. P. Jensen, Hassing, fru Haugen-Johansen, gdr. Klaus Dalgaard, Tødso, og gdr. P. Smed, Dover.

1971

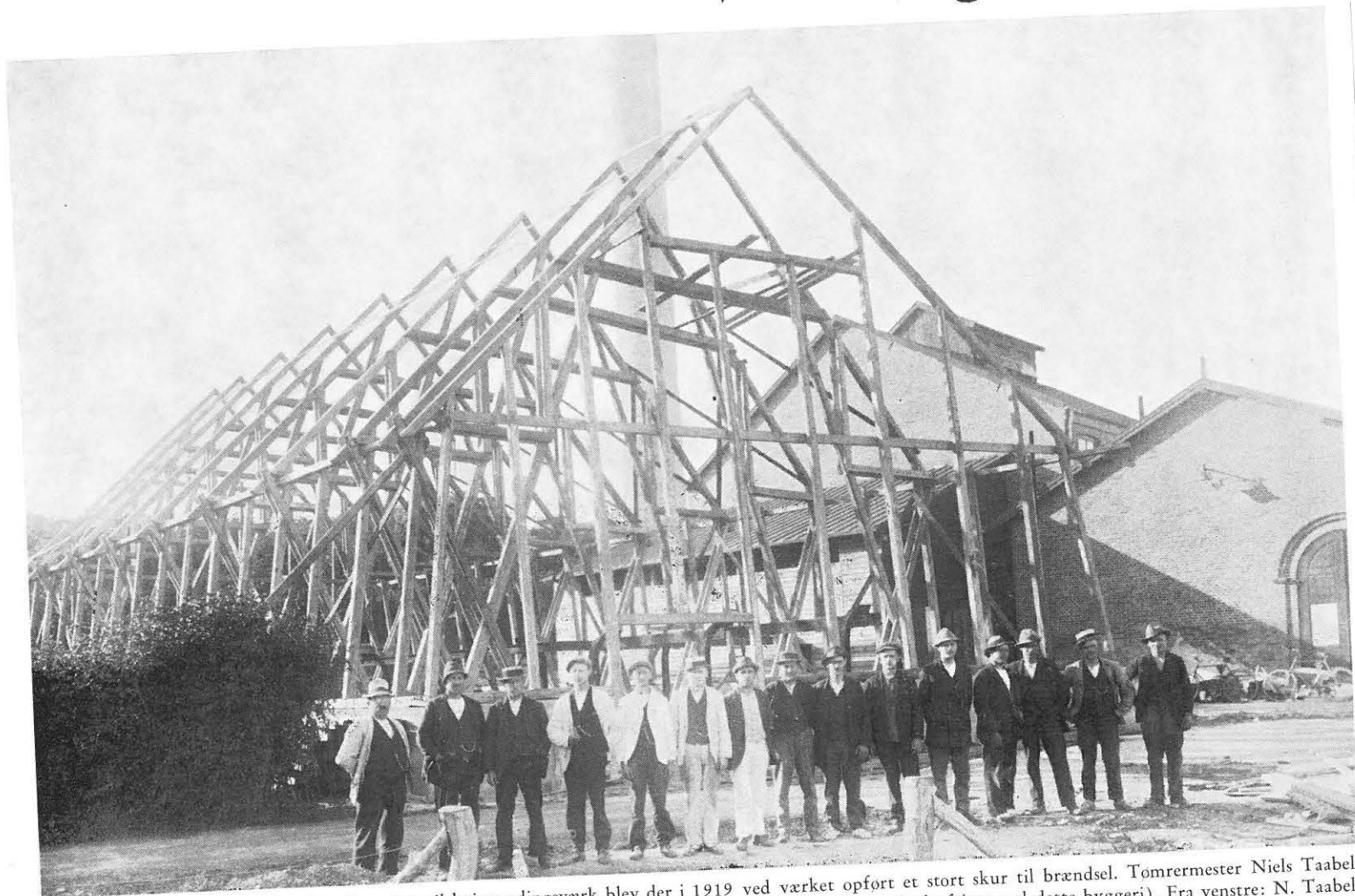
Gården Helleris i Søndbjerg 1883 set fra nordvest. Gården er senere helt ombygget.

Fem sognerådsformænd 1950 – bestyrelsen for Thisted amts sognerådsforening. Stående fra venstre: Jens Chr. Larsen, Tilsted, og Kr. Skaarup, Skinnerup. Siddende fra v.: Marius Christensen, Harring, Niels Schelle, Vestervig (form. i sognerådsforeningen) og Chr. Thomsen, Hjortdal.

fra det gamle album

40

JUL I THY

I forbindelse med Thisted elværks udbygning til højspændingsværk blev der i 1919 ved værket opført et stort skur til brændsel. Tømrermester Niels Taabel, Thisted, havde dette arbejde, og han ses her sammen med 14 tømrersvende (som dog ikke alle var beskæftiget ved dette byggeri). Fra venstre: N. Taabel, Jens Hove, Otto Andersen, Marius Jensen, Søren Klit, Niels Pedersen, N. Hansen, Conrad Møller, Søren Lyng, Chr. Bojsen, en ikke identificeret, Niels Hove, Ingv. Larsen, en ikke identificeret og Ludvig Christensen.

1971

Telefonarbejde på Refsbøl bakke i Hurup ca. 1900. I masten liniemøntør Jens Bak (senere landmand i Kjæstrup). Manden med bowleren er en arbejdsmand fra Thisted. I døren til smedien står smedem. Chr. Fogh (senere Århus).

Da Hanstholm fyr i 1889 blev moderniseret, opførtes et dampanlæg til fremstilling af elektricitet. I 1925 gik man over til at få strøm fra højspændingsværket og dampanlægget blev overflødigt. Det store maskinhus blev nedbrudt, og 29. august 1925 blev den høje skorsten væltet. I forgrunden ses arbejdsmændene Laur. Ardahl og Kristian Toft.

Kong Frederik d. 8. og dronning Louise var den 6. august 1908 for første gang i Thisted, og de aflagde bl. a. besøg på sygehuset. Kongeparret står her foran hovedindgangen til det gamle sygehus.

Lærer J. Munk-Poulsen (folketingsmand 1913-20), Sdr.Vorupør, med familie ca. 1900. Fra venstre: Fru Maren M.-P., født Munk i Stenbjerg, drengen Poul (senere skoledirektør og borgmester i Herning), Maren (senere fru lærer Ishøj, Vorupør), Peter (død ung i New York) og Inger (senere fru Johs. Munk Madsen, Esbjerg). Foran: Ida (senere fru uddeler Eriksen, Nors) og Tine (senere jordemoder i Aalborg og København).

Den gamle postpakkevogn i Thisted på en af sine sidste ture i september 1929. Fra 1. oktober 1929 blev postpakkerne bragt ud pr. bil. På bukken postkontrahent P. Carlsen og ved siden af vognen overpostbud Dige.

Vognmand P. S. Krogh, Thisted, med familie ca. 1900 ved ejendommen Kastet 60. Fra højre P. S. Krogh, datteren Kristine (senere fru vognmand Peter Mikkelsen, Hansted), fru Krogh, sønnen Søren (død som ung), Olga (senere fru møbelfabrikant Kortegaard, Thisted), og Magda (senere fru J. P. Thomsen, Vildsund). På vognen kusk Niels Krogh og fru Kroghs fader Henrik Heskjær.

fra det gamle album

44

JUL I THY

Høstmandskabet på Råstrup ved Hundborg 1906. Øverst fra venstre: Peter Dommerby, en Vorupørbo og Chr. Jørgensen (nu Todbøl Mark). Næstøverst fra venstre: Sine Pedersen (g. m. Johansen, Gisselbæk), Mette Søndergaard (g.m. maler S., Hundborg), Stine Stüker og andenkarl Chr. Knakkegaard (senere Møgelvang). Nederst fra venstre: And. Toft, Niels Larsen (Find), bag ham står And. Chr. Madsen (senere Færggård), Karen Pedersen (sypige), Stine Spanggaard (g. Ramsgaard), Gertrud Nørgaard (g. m. Ifversen, Lyngholm), Karen Nørgaard (g. m. Ifversen, Lyngholm), Inger Nørgaard (husmoder), Peter Nørgaard (gårdens ejer), Mads Pedersen, And. Pedersen, Ane Nørgaard (datter på gården), bag hende Søren Larsen Harkjær, Chr. Poulsen, And. Pedersen, Peder Madsen (en svigersøn til And. Toft) og Peter Kr. Pedersen (nu murer i Heltborg).

1971

Det sidste folketingsvalg efter den gamle grundlov afholdtes 1905 på Storetorv i Thisted. Valgbestyrelsens formand, kunstdrejer C. K. Bunck oplæser foran rådhuset det kgl. åbne brev om valget. Til venstre står tidl. folketingsm. gdr. N. C. Hornstrup, Kallerup. Foran talerstolen sidder valgbestyrelsen, yderst til h. redaktør M. Aaberg.

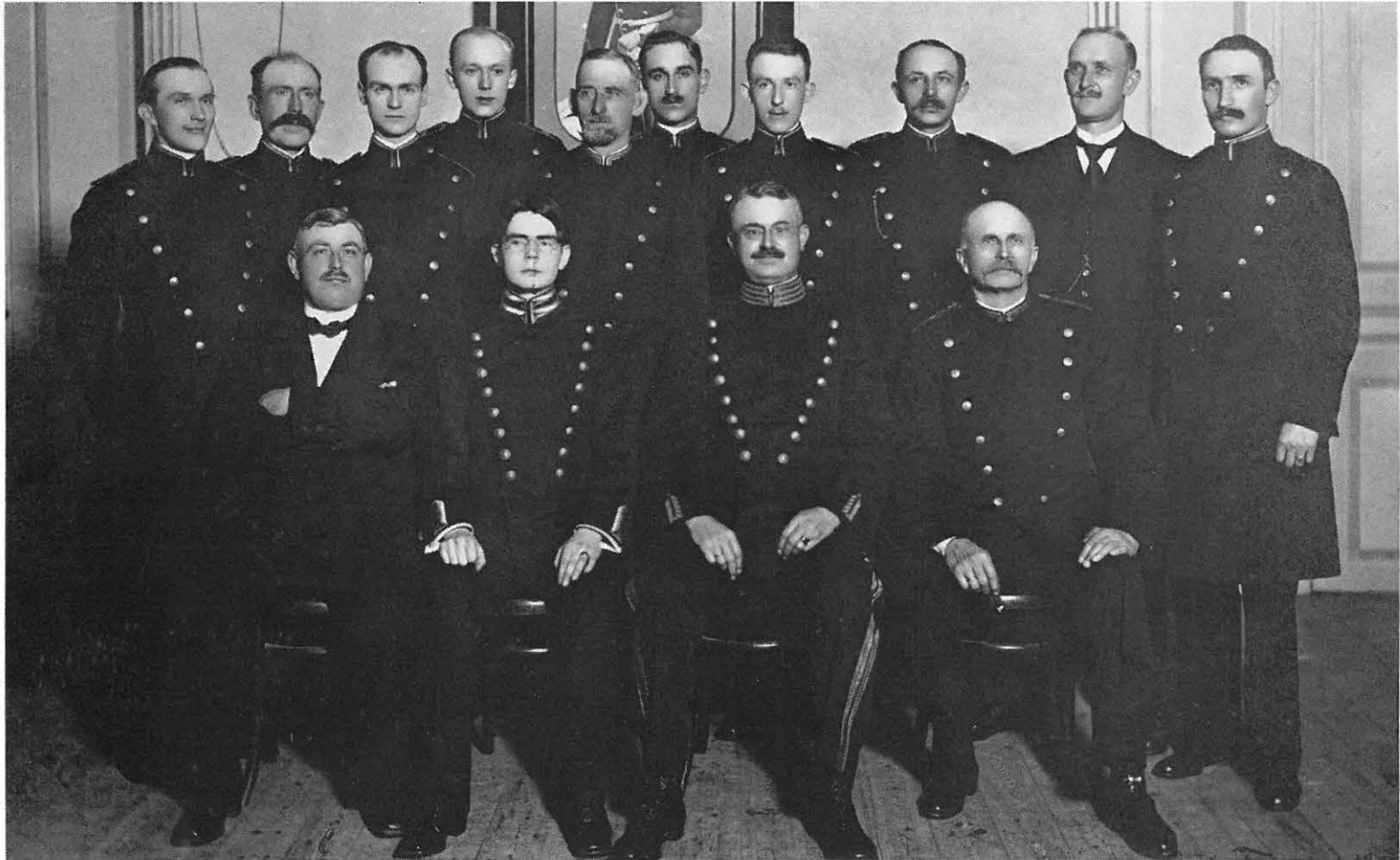

Statuen af kong Chr. d. 9. på Storetorv i Thisted blev afsløret i september 1910 i overværelse af kong Frederik d. 8., dronning Louise samt kronprinsesse Alexandrine og prinsesse Dagmar. De kongelige ses på tribunen til venstre. På talerstolen til højre står provst Madelung, Sjørring.

fra det gamle album

46

JUL I THY

Politistyrken i Thisted 1920. Stående fra venstre: Alfred Jensen, havnevægter P. Rodbro, Aug. Grønkjær, Jens Kjær, landbetjent L. Olsen, P. Klittenberg, Tage Rosengren, Joh. Christensen, statsbetjent P. Simonsen og V. Lering. Siddende fra venstre: Statsoverbetjent (senere kriminalbetjent) Rein-Jensen, politifuldm. E. Gramming, politimester P. Rosenørn og overbetjent Jul. Larsen.

1971

Ved efterårsmanøvrerne i Thy september 1927 var der et par flyvere med, hvad der dengang var noget nyt. Løjtnant Herschend er her landet med en todækker ved Wilhelmsborg uden for Thisted. Foran maskinen står frisørmester Wulff, Thisted, og fru Anna Wulff.

Kontorpersonalet på J. D. Koopmanns svineslagteri i Thisted 1927. Fra venstre: Forvalter Chr. P. Krogh, Viggo Jensen fra Nors (senere København, generaldirektør for Koopmann-slagterierne i Danmark), Johs. Linde (nu Silkeborg), Aage Jespersen (nu København), Jacob Jensen, Thisted, bogholder Ralph Høyer og direktør Wilh. Høyer.

fra det gamle album

48

Ungdom fra Nr. Skjoldborg ca. 1910. Husmand Chr. Møllers og gdr. Chr. Mikkelsens sønner. Stående fra venstre: Poul Mikkelsen (senere viceskoleinspektør i Århus), Niels Møller (senere kordegn i Midtjylland) og Jacob Møller (senere overportør i Snedsted). Siddende fra venstre: Poul Møller (senere lagerforvalter i Thisted) og Thomas Mikkelsen (senere viceskoleinspektør i Grenaa).

Thistedboere 1906. Herrerne fra venstre: Ekviperingshandler Johan Thomsen og barber S. Schnoor. Damerne fra venstre: fru Thomsen og fru Schnoor. Johan Thomsen og fru Schnoor var søskende, børn af restauratør J. C. Thomsen, Storetorv.

JUL I THY

1971

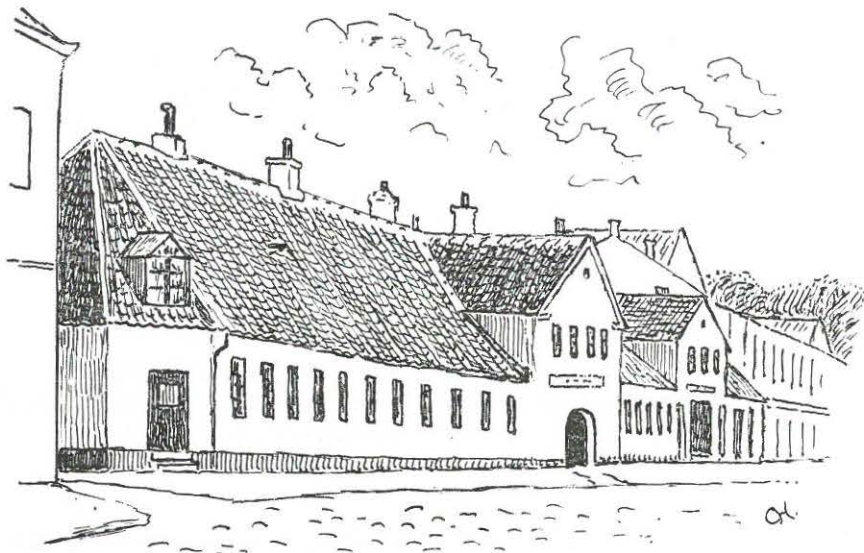
Et brev fra gamle dage

I THISTED foretoges sidst på sommeren 1957 en oprydning på hotel »Thy«s grund ved Storegade – den nuværende I. P. Jacobsens plads. De sidste af hotellets bygninger – teatersalen og staldbygningerne – var da fjernet. Under oprydningen fandt arbejdsmand Aksel Andersen en blyæske, der lå i sokkelen til en

ditori findes. Brevskriveren var Henrik Rasmussen, der i mange år var faktor på Thisted Amtsavis og formand for Thisted håndværkerforening.

Brevet lød:

År 1887 d. 10. maj i kong Chr. d. 9.s regeringstid nedlagdes grundstenen til denne byg-

stalbygning. Da han åbnede æsken fandt han et nummer af Thisted Amtsavis fra 1887, nogle mønter og et brev.

Af brevet, der var skrevet med fjerpen og forsynet med flotte snirkler og sving, fremgik, at æsken var nedlagt som grundsten i en rejsestald, som hotellets daværende ejer, Steffen Poulsen, lod bygge for at kunne modtage de mange kreaturer, som på den tid førtes til Thisted. Til byggeriet købte han en grund fra naboejendommen, hvor nu Krabbes kon-

ning ved hotel »Thy«, bestemt til herberge for alle kreaturer, som føres hertil, hvorved en stor mangel vil blive afhjulpet, idet der ikke tidligere fandtes en tidssvarende større rejsestald i byen.

Gjæstgivergården »Thy« købtes i året 1877 af den nuværende ejer, Steffen Poulsen, som den gang tjente på hotel »Aalborg«, for 42.500 kr. Steffen Poulsen, der var født 28. juli 1848 i Koldby, Hørdum sogn, og hustru Laura Kirstine Andersen, født i Hassing 25.

august 1851, havde i årenes løb ved flid, nøjsomhed og imødekommenhed mod alle by- og landboere, som i stor mængde søgte det gode gjæstgiversted erhvervet sig stor tillid og bragt forretningen op, til en udvidelse blev nødvendig, hvorfor grundstykket, hvorpå denne bygning opføres – 1480 kv. al. – i dette år købtes af naboen, overretssagfører Oluf Lykke, for 6500 kr. og bygningen vil koste ca. 10.000 kr.

Vel jert arbejde helt ej lykkes
kan i livets korte dag,
om utrættelig end bygges

til det sidste hjerteslag.
Men dog, hvis hver stund I nytter
med en ren og ærlig id,
verdens store mester støtte
da vil Eders gerning blid.

Tålmod i modgang,
Ydmyghed i medgang.

Bygningen er opført af tømrermester Jens Larsen og muremester Ovesen af Thisted.

Thisted d. 10. august 1887
Henrik Rasmussen, bogtrykker
formand for Thisted håndværkerforening.

HAVGUS

Johan Georg Galster, Thisted

Nu kysser tågen de toppede sten
i byens kringlede gader,
og fugten driver fra tag og gren
og falder i klingre kaskader.
Det er tåge fra havet, det salte hav,
og byen er sænket i gusens grav,
i de luftige vande man vader.

Ens kind blir dugget af havets gråd
og skæg og hår deraf tynges,
og hatten blir trykket og frakken våd,
og dybt i ens sanser det slynges.
Se lygten står som en mat opal
med en kegle sort imod hvalvets sal,
hvor der mørke på mørke dynges.

Nu rinder gaderne bort i gus,
en by, er i havet er sænket.
Som fortidsskygger står hus ved hus,
der bølgerne livet har lænket.
Forvitret er kirken, det er ikke fugl,
der svømmer og smutter i gluggernes skjul,
af havkryb er gravfreden krænket.

Jeg selv er så knuget og tung, skønt så tom,
min sjæl er af havgusen slukket.
Jeg er som et havlig, der blindt driver om,
i dybet af slyngtangen trukket.
Med stene jeg strides, men glider forbi,
jeg ønsker blot strømmen må møde min sti
for op mod en strand at bli vugget.

En kakkellovnshistorie fra Mors

DET VAR sædvanligvis ret tørre og alvorlige sager, der forhandlede i Thisted amtsråd – som jo nu ikke mere eksisterer – men det hændte dog, at der forekom sager, som var morsomme og underholdende. Dette var således i 1902-04 tilfældet med en sag vedrørende en kakkellovn i Karby skole på Mors.

Denne kakkellovn satte læreren, sognerådet, skoledirektionen, amtsrådet, ja, selv ministeriet grå hår i hovederne, men den var til ublandet fryd for bladenes referenter, der ikke behøvede at tage sagen alvorligt som de pågældende autoriteter.

Vedkommende kakkellovn havde en lang historie, og Thisted Amtsavis refererede:

Det var sådan midt i året 1902, at Karby-Hvidbjerg-Redsted sogneråd og skolelæreren i Karby kom på kant med hinanden, og det var kakkellovnens skyld. Den havde stået stille og fredeligt i en mellemstue i skolen og havde ikke gjort en kat fortræd. Så fandt sognerådet på, at kakkellovnen skulle fjernes, men læreren sagde: Nej, den skal blive stående! Sognerådet satte dog sin villie igennem, thi en skønne dag mødte et af sognerådsmedlemmerne sammen med en murer, og de to pillede i en fart kakkellovnen ned. Da de ville fjerne sig med deres bytte, måtte de i imidlertid benytte et vindue som udgang, thi læreren havde låset værelsets dør på den udvendige side.

Dette var krigens første slag, og det havde sognerådet ubestrideligt vundet. Men så rykkede skoledirektionen læreren til undsætning og forlangte, at amtsrådet skulle give sognerådet pålæg om at opsætte kakkellovnen igen på dens gamle plads. Dette sagde amtsrådet

nej til, fordi der på den af ministeriet approberede tegning til skolen slet ikke var nogen kakkellovn i den nævnte mellemstue.

Dette skete i november 1902, og så hørte man ikke mere til den berømmelige kakkellovn før i august 1903. I mellemtiden havde kultusminister J. C. Christensen spekuleret på kakkellovnshistorien, og han var kommen til det resultat, at sognerådet skulle tvinges til at sætte kakkellovnen på plads. Dette lod skoledirektionen amtsrådet vide, men amtsrådet tog ikke i første omgang nogen beslutning, men udsatte sagen.

I november 1903 kom skoledirektionen igen med en anmodning om, at sognerådet fik pålæg om at opsætte kakkellovnen, thi dette var nødvendigt, da der ellers ikke kunne holdes håndgerningsskole. Sagen var imidlertid alt for indviklet til at amtsrådet kunne tage beslutning på stående fod. Man mente: Kommer tid, kommer råd! og sagen blev påny udsat. Dette viste sig at være klogt gjort, thi i amtsrådets majmøde 1904 kunne amtmanden meddele, at nu var kakkellovnen omsider genopstillet på sin gamle plads.

Hvilke diplomatiske fif der blev brugt for at fravriste sognerådet frugten af dets første sejr, ved vi ikke, skriver avisen – det må fremtidige historikere, der beskæftiger sig med kakkellovnen i Karby skoles mellemværelse, udrede. Nu er dens saga sluttet, thi vi tillægger ikke amtsrådsmedlem de Steensen-Leth's udbrud: »Bare det nu kan brænde i den!« nogen betydning som varsel om en ny klage over, at sognerådet har »forgjort« kakkellovnen i de år, den har haft den i sin varetægt.

En rejse med Thybanen 1882

Toget gjorde et overvældende indtryk på husdyrene, bedder det i en reportage i Thisted Amtsavis i anledning af Thybanens åbning 20. april 1882

OVER den glitrende, morgenbelyste fjord skærer damperen »Ørnen« sig frem mod de høje Silstrup bakker, der skjuler indsejlingen til Vildsund, hvorigennem den i den tidlige morgenstund skal passere på vejen til Struer med ladning af kreaturer og anden levende og død fragt. Ved dampskibsbroen i Thisted bereder damperen »Aalborg« sig til afgang østpå op ad fjorden. Dagvognen til Nykøbing-Skive står færdig til forspænd, postdiligencen, som i nat er kørt over Salling og Mors, viser sig på bakkens oven for Dragsbæk, og længere borte mod sydvest ses røgen af det for en stund siden afgåede morgentog.

Der lever endnu Thistedfolk, der kan huske den tid, da det som en stor nyhed forkyndtes: »Nu er pakkeposten fra Viborg kommen«, og denne nyhedens interesse kan rettelig vurderes, når man tænker sig, at bemeldte pakkepost arriverede en gang månedlig, og var den eneste regelmæssige forbindelse, der knyttede Thisted til omverdenen. For disse mennesker fra den gamle tid må forskellen mellem før og nu være endnu mere påfaldende end for os andre.

*

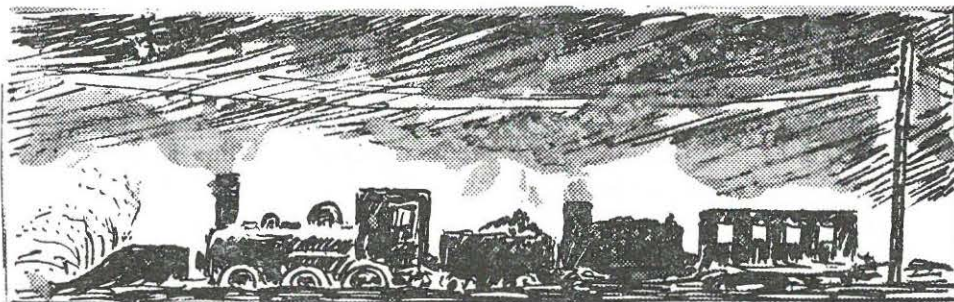
Med de rødbrune, kobberskinnende uhyrer, som drager waggonrækken på de øvrige baner i frisk minde, er det første, man lægger mærke til på en tur med thybanen de i forhold til hine lilleputagtige lokomotiver, som trækker læsset nord for Oddesund. Der var også straks udspremt allehånde fæle rygter om deres ubrugelighed. På en prøvetur fra Århus ad Ryom-

gård med en del honoratiores fra nævnte by måtte disse herrer stå af og gå til fods, da damphesten nægtede at gøre tjeneste. Når det havde regnet måtte der strøes sand på skinnerne, de rejsende måtte skyde bagpå op ad stigningerne osv. Imidlertid, når man først har prøvet en køretur med disse husmandsheste stiger agtelsen for dem, thi det kan ikke nægtes, at man kører ganske rask på Thybanen i forhold til som det var ventet, og tiden overholdes her omtrent lige så nøjagtig som på de andre banestrækninger. Kan et lokomotiv ikke trække det fornødne antal vogne, spændes der to for, og kan den hyppige forsinkelse ved afgang fra Struer ikke oprettes over Oddesund, indvindes den dog i regelen, dels ved forceret kørsel og dels ved mindre ophold ved landstationerne.

Det er forøvrigt en helt ny konstruktion, der er anvendt ved disse lokomotiver, hvoraf der nu findes 5 her på banen. Opfinderen er en dansk mand, ingeniør Busse fra Århus, skønt selve maskinerne er fremstillet i Tyskland. Den mest bemærkelsesværdige ydre forskel er, at skorstenen sidder bagtil nærmest ved tenderen. Den er temmelig lav, hvorved den rigtignok ikke meget betydende ulempe fremkommer, at røgen føres lige mod vognvinduerne, så under disse forhold udsigten gennem disse på den ene side bliver fuldstændig afskåret. Værre er det, at lokomotivernes vægt og som følge heraf deres trækkeevne skal være temmelig ringe, men mulig kan denne fejl ændres.

Man tror knap nok, at det virkelig er Thy, når man fra Thisted flyver forbi de kendte steder og efter et kvarters kørsel er ved det gamle, minderige Sjørring – så underligt forekommer det at køre på jernbane i denne egn, der hidtil har været post-, dag- og vognmandskørselens rette hjem. Landstationerne ligner alle hinanden som en dråbe vand den anden: små nette bygninger med tilhørende varehuse m. m. Rundt om ved stationerne rejser sig gæstgivergårde, et par af dem, i Hvid-

for at ville opsluge den anden. Det er Hurup, der beskyldes for sådanne kannibalske tendenser, og Vestervig, der er målet for bestræbelserne. Da sidstnævnte by – med eller uden egen skyld – ikke blev inddraget i baneforbindingen, fandt de østlige sogne i jurisdiktionen det upassende vedblivende at have tinghus og sygehus m. m. på et så afsides liggende sted, hvorimod Hurup lå bekvemt og nu som jernbanestation var bleven lettere tilgængelig. Da nu det såkaldte Vestervig marked af amtet

bjerg og Ydby, er allerede taget i brug. De fleste vil blive færdige i løbet af sommeren.

Vi kører forbi Snedsted, Hørdum og op ad Brydbjerg bakke. Her kniber det svært for lokomotivet, det stønner og pruster og giver sig ynkeligt, og farten sagtnes. I det hele er forskellen på kørehastigheden på denne og de andre danske baner kun mærkbar ved en sådan lejlighed, når en stærk stigning i terrænet skal overvindes. Men derved må også tages i betragtning, at stigningsforholdet på Thybanen er større end andet steds. Banen skråner endog enkelte steder 1 fod opad på en længde af 80 fodelær som det teknisk udtrykkes: Stigningen er 1:80. Imidlertid – bakken passerer, og vi er nu ved Bedsted station.

Her holder en åben vogn (der snart skal erstattes med en lukket dagvogn) og den afgår straks efter togets ankomst til Vestervig. Den er det første vidnesbyrd om en »kamp for tilværelsen«, der vistnok bliver årelang og ført med stor energi, fordi den står mellem intet mindre end to byer, af hvilke den ene sigtes

og ministeriet forlagdes til Hurup, hvorhos postvæsenet etablerede en hoved-diligence-rute fra Mors over Hurup til Vestervig, var krigen erklæret, thi Vestervig vil ikke lade sig opsluge og besvarede krigserklæringen ved bl. a. at oprette en flere gange daglig privat dagvognsforbindelse med Bedsted nord for og Ydby syd for Hurup for at bortlede så megen trafik som mulig fra Hurup.

Ved Hassing skærer banen ikke mindre end tre gange landevejen på en kort distance, og det er måske tvivlsomt, om led ved overskæringerne der og nogle andre steder vil kunne undgås.

På Thylands dyreverden har jernbanekørselen gjort et overvældende indtryk. Hestene synes forholdsvis at tage sagen roligt og af de ulykker, som man befrygtede, navnlig ved denne uindhegnede bane med de åbne overkørsler, er i hvert fald hidtil heldigvis ingen indtruffet. Hundene har delt sig i to partier, nogle huler og ryster af angst og stikker halen mellem benene, når det frygtelige tog nærmer

sig, andre farer i blindt raseri lige løs på det ukendte køretøj, men til held for dem selv kan de sjældent indhente det. Fårene der er tøjrede langs banen, tumler i forskrækkelse omkring ved hvert togs nærmelse, sprænger deres tøj og styrter forvildede afsted, lige meget om det er bort fra eller ind på banen. I sidste tilfælde skubber lokomotivets kofanger dem mer eller mindre lempeligt af vejen. Hvorledes køerne stiller sig til sagen, har man endnu ikke haft lejlighed til at erfare, da kun få kreaturer endnu er kommen ud på markerne.

Forbi Ydby på tangen mellem Skibsted fjord og Nissum bredning går bane og landevej et langt stykke side om side. Derefter ruller man ind i thyholmernes land, hvor øjet straks fæster sig ved de mange pilehegn, der omgiver markerne – et godt eksempel til efterfølgelse for thyboerne – og om sommeren giver landskabet en vis lighed med egne på Fyn eller Sønderjyllands østkyst. Hovedstationen på Thyholm er Hvidbjerg, en ret anselig landsby, hvor togene nord- og sydfra krydser hinanden morgen og aften. En sådan krydsning kan desuden ske ved Hurup og Snedsted stationer.

Endelig når vi Oddesund, som er den elvte station fra Thisted, og nu går vi om bord i dampskibet, som ligger ved en interimistisk landgangsbro så længe færgen ikke er færdig. Da der ofte findes en lang række tomme vogne på sporet her, kan toget ikke altid gå helt ned til broen, og dette stykke på begge sider af sundet, der må passeres til fods gennem grus og sand, kan i regnvejr og søle være ubehageligt nok, navnlig for damer.

Det midlertidige dampskib »Limfjorden« el. »Limpotten« som dets nom de guerre er (thi »Limfjorden« er en veteran fra krigene 1848–50 og 1864) er iøvrigt upåklageligt i alle måder, kun må velvoksne personer tage deres isse i agt for sammenstød med loftsbjælkerne i kahytten. Til turen over sundet er beregnet en halv time, men da »Limfjorden« havde lagt ud fra bolværket, snurrede det rundt en

gang eller to, gik øjeblikkelig med fuld kraft – og så var vi der, d. v. s. ved Oddesunds søndre side, hvor bl. a. lå optrukket en gammel færgebåd og stod en afdanket postdiligence som bedrøvelige minder fra en svunden tid, der har givet de gamle gæstgiversteder ved sundet så betegnende navne som »Pinen« og »Plagen«.

»Hinsidan sundet« holder et sædvanligt statsbanetog, der ad den fra nu af med almindeligt ståltrådshegn omgivne banestrækning fører os til ladepladsen Struer, hvor toget efter gentagen frem- og tilbagekørsel endelig når hen ved siden af et andet tog, der om nogle minutter skal afgå ad den nordlig jydsk tværbane til Langå.

Med hensyn til driften og trafikken på Thybanen i det hele, må horoskopet, så vidt man kan skønne efter den korte tid, der er forløbet siden åbningen, vistnok stilles gunstigt. Betjeningen er imødekommende lige over for publikum, og dette synes lige så velvilligt stemt over for banen, hvor der allerede har måttet afgå ekstratog med kreaturer, således i søndags, skønt der både samme og næste dags morgen afgik dampskib fra Thisted til Struer. Finder altså afsenderne nu deres regning ved at benytte jernbanen til befordring af stude og svin m. m., vil dette sikkert i endnu højere grad blive tilfældet, når en ny dampfærge erstatter det nuværende dampskib, hvorved den besværlige dobbelte omladning ved Oddesund undgås. Andet fragtgods ses der også allerede at blive befordret en del af, ligesom persontrafikken straks var temmelig stor. Thybanen vil således utvivlsomt indbringe mere end de 15.000 kr. pr. banemil, som et foreløbigt overslag har påregnet som formodet årlig bruttoindtægt.

Hvad banen ad indirekte vej vil kunne gavne den egn, hvorigennem den løber, og derved landet i dets helhed, kan derimod ikke således beregnes i kroner og ører, men en udregning heraf ville også nok gå op i de højere talrækker.

Da Aggerfiskerne trællede for herremanden

Henry E. Pedersen, København

FISKERNE I AGGER levede for 200–300 år siden under meget barske vilkår, fæstere som de var under Vestervig kloster. Om forholdene på den tid findes en del reelle oplysninger, der stammer fra den store retssag, som i 1722–24 førtes mod herremanden Peder Nielsen Mollerup, for eftertiden kendt som en brutal bondeplager.

Den ydre årsag til, at disse kendsgerninger kom for dagen var, at herremanden lod en forhutlet Aggerbo således afstraffe, at det uden tvivl var stærkt medvirkende til den stakkels bondes død, og da Mollerup så ydermere lod den døde begrave uden kirkens almindelige ceremoniel, varede det ikke længe, før folkesnakken havde travlt – og rygterne om det skete nåede langt ud over Thylands grænser.

Disse rygter kom også kong Frederik den fjerde for øre, og herremanden, der i forvejen ikke havde noget godt lov på sig, blev sat under anklage. Om denne retssag findes i Det kgl. bibliotek en bog med 2500 tætskrevne foliosider, der udgør akterne i samme sag, som stod på i mere end to år, og som på grundlag heraf blev fremdraget af digteren Jeppe Aakjær i »Jydsk historie og topografi«. I det skarpe søgelys, der under retsagen blev rettet mod Peder Nielsen Mollerup, kom der artige ting for dagen

Til et af de største retsmøder, der holdtes i Lemvig i september 1723, havde to stævningsmænd fra Harboøre i næsten en uge vandret fra hus til hus lige fra Agger til Røn, og det var en anelig skare fiskere, der mødte frem i retten og afgav deres vidnesbyrd. Det var ikke lovord, der blev herremanden til del. Ved siden af disse fattige fiskeres daglige kamp

med havet for at bjerge til en kummerlig tilværelse, får vi her stærke vidnesbyrd om, hvorledes deres fæsteherre misbrugte dem, ikke alene ved at pålægge dem afgifter, som de aldrig før havde måttet svare, men også ved at kræve udført arbejde, som slet ikke tilkom dem, og for hvilket de ikke modtog nogen godtgørelse. Ejeren af Vestervig kloster var jo deres herre i dette ords videste betydning. Han ejede den jord, de dyrkede, og de huse, de boede i, og ingen turde sætte sig op mod denne mægtige mand.

Det oplystes ved denne lejlighed, at Aggerfiskerne måtte sejle for Mollerup, snart til Aalborg og snart til Salling eller Lemvig. Undertiden måtte de være indtil seks mand i båden og måtte fragte op til 30 tønder gods, salt, stenkul, jern, hamp etc., så de aldrig havde plads til noget til sig selv i båden. For disse sejladser fik fiskerne aldrig noget vederlag. Desuden sendte Mollerups frue hør og blå ud til Aggerfiskerne, som »en part af os må spinde med hunger og sult«. For dette arbejde fik de heller ikke nogen betaling.

Oprindeligt havde Mollerup lovet fiskerne, at når de årlig ydede 24 skilling, skulle de have lov til at fiske i fjorden, men da det så hændte, at de havde et rigt fiskeri af helt, tog herremanden deres vod og »førte dem til gårdsuret og lod dem forsegle, så måtte vi give hannem og løse hvert vod med to rigsdaler«.

Ved en anden lejlighed havde Mollerup givet Aggerboerne tilladelse til at fiske med pulsvod i Limfjorden efter ål, »så drog vi ud med tre vod og fik i hver vod 80 snese ål. Dagen efter lod husbond os stævne til ting, så måtte vi af frygt accordere og give ham 12 rigsdaler.«

På samme måde var Mollerup faret frem mod fiskerne i Aalum, som ligeledes måtte gøre lange og besværlige bådarter for ham uden at få noget vederlag derfor, ligesom han til tider beslaglagde deres både, der først blev udleveret, når de havde betalt hver tre rigsdaler.

Årlig fik Mollerup af hver båd en fjerding fisk eller 100 kuller, som han kaldte »øvrighedsfisk«. Enkelte år fordrede han 200 kuller af hver, »men det var hverken for landgilde eller for fiskemeeden, de gav det, thi de var syv mand om båden, som gav dette, så de ved ikke, hvorfor den afgift har været, men husbond tog den.«

*

Under retssagen blev der stillet det spørgsmål til en af Aggerfiskerne »om han og de andre bymænd i Øster Agger ikke meeder deris fiskekroge udi kongens fri fiore og fisker dermed i kongens fri hav?« Hertil måtte Aggerboerne svare ja, men samtidig oplyse, at på trods heraf gav de dog Mollerup »24 skilling hver mand af sin fieskemeed om året, og der som de tager deris meed, er østen for et sted kaldis Fruens huul og udi Limfjorden, hvor de meeder«.

Dette var en afgift, som en gang kun havde været opkrævet i 11 år og aldrig før den tid. Hvert år fik Mollerup 4 mark og 8 skilling for 200 kuller, som skulle være landgilde (det var det dobbelte af, hvad de havde givet den forrige ejer af godset) og 24 skilling for hver fiskebeed af hver mand om året af en bro, de går over »som er en gangbro«. Imod tidligere skik måtte de ligeledes betale Mollerup 4 skilling af et svin og 2 skl. af en gris, skønt de som afgift for deres huse hver uge måtte gøre 2-3 dages hoveri på Vestervig eller ved fiskehuset, hvor de var beskæftiget med al slags arbejde, hvorunder dog ikke kom egentligt landbrugsarbejde, men f. eks. stensamling og de før omtalte bådarter.

Det blev yderligere klarlagt, at skønt Aggerboerne for leje af et lille stykke eng til hø-

slæt, hvor der kunne avles ialt 1½ læs hø, måtte betale 5-7½ sletdaler om året, så general Mollerup sig ikke for at sende sine egne kreaturer ud til græsning på de samme arealer.

*

En fisker vidnede, at skønt han havde trukket vod efter helt så længe han havde kunnet bære et garn uden at nogen havde lagt ham et hårsbred i vejen, så havde Mollerup tre år tidligere forbudt ham dette fiskeri »ihvorvel hans fæstebrev tilsikrede ham denne ret, som alle hans formænd have haft før ham«.

Det oplystes endvidere ved samme lejlighed, at Aggerboerne omkring 1670 gav 100 kuller eller en fjerding fisk om året til de Thisted amtsbetjenter »for de skulle intet ondt have af dennem . . . og det har de givet dem siden, men i de sidste 12 år har aldrig nogen fordret sligt af dem«. Mollerup havde ydermere befalet »at ingen skulde yde noget til andre end hannem«, og siden forlangte han selv disse »øvrighedsfisk«.

Fiskeren Søren Svens berettede, at der var fem både i Agger, hver med seks mand og en dreng, som drager beed og derfor får halv lod. Deres beed tager de i Limfjorden, men de fisker i havet, og deres vod trækker de også på Vestervig sogns grund »østen for opgangen til gårdhuset«. Og man får at vide, at der i Vester Agger ikke fandtes grise, og »findes i byen 6 køer, 75 får og 45 lam«. En anden Aggerfisker vidner, at herremanden på Vestervig havde taget engen i Øster Agger og lejet den ud til beboerne i Vester Agger og omvendt.

Det har altså været en kummerlig tilværelse, fiskerne på Aggertangen i hine tider fristede. Men heldigvis regerer strenge herrer jo sjældent længe. Bondeplageren på Vestervig kloster fik ikke alene en hård dom for sine forseelser, men har nok også fået en lærestreg, der bundfældede sig i en bedre behandling af de mennesker, hvem livets tilskikkelser havde gjort til hans underdanige tjenere og livegne.

Henry E. Pedersen

*Dagbogsnotitser
om begivenheder her*

OG ÅRENE DE RULLE...

*på egnen
i det sidste år*

1970

Oktober

1. Sønderhå-Hørsted pastorat sammenlægges med Nørhå, der bliver hovedsognet.
2. Ved Lildstrand, der i den senere tid er blevet hårdt angrebet af havet, er nu redningshuset omtrent borte.
Sydthy andelssvineslagteri modtog i det forløbne år godt 89.000 svin, godt 10 pct. flere end året før.
3. I Nystrup plantage er man i gang med at anlægge en skibane.
5. Venstre i Thistedkredsen genopstiller folketingsmand Kr. Damsgaard.
6. Gdr. Wolle Kirk, Ræhr, vender sammen med sin familie tilbage fra to års konsulentophold i Afrika. Koldby brugsforening vedtager sammenslutning med Hørdum brugsforening.
7. Tilsted vandværk overtages af Thisted kommune. Gadebelysningen i Sundby overtages af Thisted kommune.
8. Kystkommissionen afsiger kendelse om forbud mod ralgravning på hele kyststrækningen ved Lildstrand.
9. Skoleinspektør Orla Nielsen, Thisted, udnævnes til skoledirektør fra 1. november.
10. Redningsvæsenet udbyder resterne af Lildstrand redningshus til salg.
11. I Fjerritslev påbegyndes opførelsen af en svømmehal.
12. Et udvalg fra Snedsted håndværker- og borgerforening køber for 32.000 kr. en grund til svømmebassin og børnehave.
13. Sydthy kommunalråd nægter at anbefale spiritusbevilling til »Iruplund«.
14. Vestervig andelsmejeris bygninger sælges til firmaet Frida Johansens eftflg., København, der vil indrette trikotagefabrik.

16. Amtsmesterskabet i pløjning vindes af Børge Andersen, Hou.
17. KFUK i Thisted fejrer 75 års jubilæum.
18. Kolonihaveforbundets Thistedkreds fejrer 50 års jubilæum.
19. Den første efterårsstorm anretter en del skader på bygninger.
Ved Lildstrand går de sidste rester af redningshuset i havet.
20. Thisted kommune køber gården Wilhelmsborg for 1,6 mill. kr. med udstykning som formål.
21. Ved Lildstrand tages fat på at sikre ophalingsspillets hus mod havet.
22. I Klim indsættes lærer Jørgen Hansen, Galtrup, som præst for frimenighedskredsene i Vesløs, Klim, Øster Svenstrup og Vedsted.
Hvidbjerg-Ørum skytteforening fejrer 25 års jubilæum.
23. Statsradiofonien opsætter en FM-sender i Skinnerup.
25. Pastor Teglbjærg, Nørhå, indsættes som sognepræst også for Sønderhå og Hørsted.
27. Som midlertidig sognepræst på Jegindø konstitueres provst Johs. Søe, Hjørring.
31. Kredslæge Axel Stigaard, Nykøbing M, beskikkes som kredslæge for Thy og Mors.
Doverodde mejeris bygninger sælges til prokurist Erik Klausen, Holstebro, for 80.000 kr.

November

1. Thisted lufthavn i Tved åbnes for trafik.
Hjardemål Klit kirke fejrer 75 års jubilæum.
2. Den sidste etape af kystvejen, strækningen over skrænten til Hanstholm åbnes for trafik.
Hanstholm fyrs bygninger tilbydes Hanstholm kommune.
Sydthy andelssvineslagteri i Hurup har et overskud på 2,36 mill. kr. og efterbetaler 50 øre pr. kg.
3. Den 35-årige fru Lene Thorsted, Agger, mister

- livet ved en færdselsulykke på Viborg-Århus landevej.
- Thisted kommune overtager Arbejdsmandenes hus ved havnen for her at indrette havnekontor.
4. Frøstrup brugsforening fejrer 50 års jubilæum.
 6. En ung mand fra egnen forsøger røveri i Andelsbankens filial i Hurup, men opgiver, og anholdes senere.
- I Hjørdemål indvies et nyt forsamlingshus.
7. Telefoncentralerne i Thisted, Sennels og V. Vandet automatiseres.
 8. Bjerget forsamlingshus nedlægges og sælges til fabrikant Sv. Pedersen, Frøstrup.
 9. Ved et kup i Morsø banks filial i Sundby M. røves 77.000 kr.
 10. Til medicinsk overlæge ved Thisted centralsygehus udnævnes I. reservelæge ved Gentofte amtsygehus Poul A. Rasmussen fra 1/1 71.
 11. Handels- og Landbrugsbanken i Thisted køber Thisted Amtsavis' tidligere kontorbygning ved Grydetorv.
 12. Landsretssagfører Lennard Bech, København, fremsætter plan om et stort turist- og ferieprojekt til 30-40 mill. kr. i Hjørdemål Klit.
 13. Et tordennejr med haglbyger og enkelte lynnedslag går over egnen.
 14. Digteren Hans Bakgaard, Ydby, får overrakt den kgl. belønningsmedalje af 1. klasse med krone.
 17. I Hvidbjerg Th. indvies et nyt helsehus med lokaler for læger, tandlæge m.m.
 19. I Thisted indvies »Lejerbo«s nye børnehave ved Højtoftevej.
- I Stagstrup nedbrænder husmand Ejner Nybys ejendom og nogle kalve og svin indebrænder.
26. Friskolen i Arup - opført 1962 - nedbrænder totalt. Brandårsagen var et beskadiget elkabel.
 27. På finansloven opføres 8,4 mill. kr. som den sidste bevilling til Hanstholm havn.
 29. Thorupstrand redningsbåd kæntrer under en hjælpeaktion og to fiskere, den 50-årige Martin Andersen Røge og den 34-årige Jørgen Styrbæk, begge fra Thorupstrand, drukner.
 30. Et snevejr skaber en del trafikvanskeligheder, og der anrettes skader på det elektriske højspændingsnet. I Nordthy var der langvarig strømafbrydelse. November blev meget nedbørsrig med 132,5 mm mod normalt 68 mm. Højeste temperatur var 11,4 gr. varme og laveste 4,6 gr. frost.
- ### December
1. Landbrugets forrentningsprocent i Sydthy opgøres til minus 0,2 mod minus 0,3 året før.
 2. Thisted kommune køber Chr. Hammers ejendom i Silstrup.
 - Sydthy andelssvineslagteri vælger gdr. Chr. Henriksen, Ullerup, til formand.
 3. Idrætsforeningerne i Sennels og Østerild vedtager sammenlægning fra januar 1971.
 4. Thisted andelssvineslagteri vælger gdr. Arne Overgaard, Østerild, til formand.
 - Nordthy husmandskreds vælger Jørgen Spanggaard, Brønd, til formand.
 6. Ørum kirke genåbnes efter en omfattende istandsættelse.
 7. Thisted missionshotel forpagtes fra 1. januar af Knud Børge Andersen, Nors.
 - Nors kro får spiritusbevilling.
 8. En brand i Thisted nye automat-telefoncentral bevirker, at ca. 10.000 telefoner afbrydes i tre timer.
 - Hvidbjerg-Lyngs sparekasse fejrer 100 års jubilæum.
 9. Den tidligere stationsbygning i Ydby sælges af kommunen til musiker K. E. Jensen, Ydby, for 40.500 kr.
 - Som bestyrerinde på Klim alderdomshjem antages fru Asta Andreassen, Nørresundby, fra 15. december.
 10. Thisted lufthavns bestyrelse køber tre parceller jord til hangar- og værkstedsbyggeri m.m.
 - Det nye amts-plejehjem i Fjerritslev indvies.
 11. Amtsfredningsnævnet afsiger kendelse vedr. fredning af område ved Sallingsund. Lodsejerne tilkendes 611.000 kr. i erstatning.
 12. Venstre i Viborg amt genopstiller folketingsmand Kr. Damsgaard.
 14. Den færdigbyggede Hanstholm havn afleveres af byggekonsortiet til havneanlægsudvalget.
 - Viborg amtsråd tiltræder, at der ved Thisted sygehus opføres en ny køkkenbygning til 6 mill. kr.
 - Sygeplejerske frk. G. Baastrup ansættes som forstander for sygeplejeskolen i Thisted.
 - Thisted borgerskoles forældreforening ophæves.
 18. Udlængerne til Verner Jensens gård i Bjerre nedbrænder som følge af børns leg med tændstikker, 600 høns og 300 tdr. korn indebrænder.
 19. Den 34-årige fisker Knud Normand Jensen, Nr. Vorupør, mister livet ved et bilsammenstød i Vorupør.
 23. Skånska cement gjuteriet slutter oprensningsarbejdet i Hanstholm havn.
 24. Julen randt ind med stille, smukt vejr, let frost og ganske lidt sne.
 27. Juledagene havde også stille vejr med let frost.
 28. Øvelsesskolelærer Ernst Knudsen, Silkeborg, udnævnes til skoleinspektør ved borgerskolen i Thisted.
 31. Året rinder ud i stille vejr med let frost - og kun ganske lidt nytårsskyderi.

December måned var usædvanlig mild. Laveste temperatur var 11,4 gr. frost, og den højeste 8,5 gr. varme. I hele året 1970 målt ved Thisted 920 mm nedbør mod normalt 631 mm.

1971

Januar

1. I Bedsted stationsby er gadelyset slukket efter at Sydthy storkommune har afslået at yde bidrag til gadelysningen.
 4. Gadelyset i Bedsted tændes igen, efter at kommunen er indgået på at betale for januar kvartal.
 5. I det fortsat stille vejr er der isdannelse i Limfjorden, og der stanges ål på Krik fjord.
 10. I Snedsted kirke holdes udsendelsesgudstjeneste for lærerinde Grethe Jespersen og sygeplejerske Ellen Margrete Christensen, der skal til Tanzania.
 11. Ved møde i Huruphallen stiftes en erhvervsforening for Sydthy med 180 medlemmer fra starten. Direktør Erling Wulff, Hurup, vælges til formand.
 16. Andelsbanken i Thisted indvier sin nybygning ved Grydetorv.
 17. Vejret har i nogen tid været ganske usædvanlig mildt med flere varmegrader og ingen frost.
 20. Chefen for hjemmeværnsdistrikt Thy, major H. A. Iversen, trækker sig tilbage fra 1. februar og afløses af major E. K. J. Madsen, Nymindegab.
 22. Hanstholm får en ny redningsbåd, der kommer fra Hvide Sande.
 23. Tre piger fra Vestervigegnen, Hilda Thinggaard Pedersen, Anette Bach Christensen og Lisbeth Steensgaard, medvirker i TV's »En ret og to vrang«.
 24. Bilinspektør P. Vestergaard, Thisted, indvælges i foreningen Nordens hovedbestyrelse.
 28. Thisted sejlklub overtager en barakbygning ved Thisted havn, som Andelsbanken har benyttet under ombygning.
 31. Januar måned har været ganske usædvanlig mild med kun ganske lidt frost, næsten ingen snefald, stille vejr og varmegrader det meste af tiden.
- ### Februar
1. Thisted toldkammer flytter ind i Andelsbankens nybygning ved Toldbodgade.
 2. Ved Lildstrand påbegyndes en kystsikring ved udlægning af ral i strandkanten.
 3. Ved Hanstholm havn afleveres den nybyggede pier 5 til vandbygningsvæsenet af entreprenør Mogens Pedersen, Nyborg.
 4. Hanstholm kommune overtager idrætsforeningens klubhus i Ræhr. Forsamlingshuset i Skovsted købes af FDF-fælleskredsen i Hillerslev for den påhvillende gæld, 4300 kroner.
 5. Den 46-årige chauffør Sigfred Fomsgaard, Jegindø, mister livet ved et bilsammenstød i Birkelse. Todækker-bussen »Victoria«, Thisted, sælges til Rømø-Sild færgetselskabet.
 6. Hanstholm havn har i 1970 igen fordoblet omsætningen. 80 kuttere er nu hjemmehørende i Hanstholm.
 8. Folketingsmand Martin Pedersen, Thisted, genopstilles af det radikale venstre.
 9. I Hanstholm stiftes »Hanstholm svømmebad«, en selvejende institution.
 10. Klitplantør L. Geleff, Lodbjerg, fratræder på grund af alder og afløses af klitassistent Eigil Andersen, Skagen.
 11. Fra flere sider meldes, at lærken er kommen til Thy. Sognepræst Georg Langkjer, Hundstrup, genopstilles af de konservative i den nye Fjerritslevkreds.
 12. Sydthy kommunalråd nedsætter et narkotikaudvalg. I Thisted stiftes en golfklub for det tidligere Thisted amt. Sydthy erhvervsforening antager prokurist J. Chr. Steffensen, Stoholm, som erhvervschef. Tingstrup skole indvier en ny fløj, der har kostet 1,4 mill. kr.
 13. Andelsmejerierne i Fjerritslev, Kirkedal, V. Thorup og Aggersund vedtager en sammenlægning.
 14. De grønne drenge- og pigespejdere på Hanstholmen får overladt en tidligere tyskerbarak ved Hanstedgård.
 15. Nykøbing gymnasiums rektor fra 1948 Kr. Brudsig meddeles afsked fra skoleårets slutning.
 16. Fire unge mennesker »besætter« amtsgården i Thisted og bliver fjernet af politiet.
 17. Fjerritslev andelssvineslagteri slagtede i 1970 ialt 69.407 svin, en stigning fra året før på 11,11 pct.
 20. Sct. Georgsgildet i Thisted fejrer 25 års jubilæum.
 21. Bilkøreprøverne i Hurup flyttes til Thisted og Struer.
 23. Nors telefoncentral automatiseres, og Hillerslev central nedlægges.
 25. En arbejdsnedlæggelse i Thisted Dagblads trykkeri bevirker, at bladet ikke udkommer 25. og 26. februar.
 26. Efter meget mildt vejr i hele måneden kommer lidt frost og snefald. Stuehuset til Lundgaard i Thorsted nedbrænder.
 27. Landboforeningen Nordthys regnskabssektion op-

gør landbrugets forrentningsprocent for 1969-70 til 1,1 mod 1,6 året før.

Der stiftes et idrætssamvirke mellem 29 foreninger i Thisted kommune.

Marts

1. Hanstholm kommune overtager Klitmøller landingsplads med bygninger etc. fra fiskeriforeningen og fiskeeksporten for 80.000 kr.
2. Dansk andels ægeksperts ægpakkeri i Thisted bliver omkring 1. april nedlagt og sammenlagt med Nykøbing.
En 8-årig søn af Leif Højgaard, Vang, drukner i Tvorup sø.
3. »Lillebyen« i Thisted ovedrages af Lions club til de gule spejdere.
Thisted kommunalråd vedtager at købe eller leje den hidtidige toldbod i Thisted til forskellige aktiviteter.
4. »Det nye samfund« sælger Frøstruplejren til selskabets kasserer, frisør Otto Pedersen, København, for 140.000 kr.
Vinterens hidtil strengeste frost noteres med 12,1 grader.
5. På Hannæs indsamles 1074 underskrifter til fordel for en bevarelse af Frøstrup apotek, som påtænkes nedlagt.
6. Dansk Missionsforbunds Thykreds antager Erhard Nielsen, Espergårde, som prædikant fra 1. juli med bopæl i Hørdum.
7. I Vestervig påbegynder firmaet Frida Johansens eftflg., København, en produktion af modetøj i det tidligere andelsmejeri.
8. Viborg amtsråd går ind for opførelsen af nye gymnasier i Viborg og Thisted.
Som halinspektører ved Sjørringhallen fra 1. maj antages Birgit og Egon Pedersen, Thisted.
9. Taabel idrætsforening ophæves, og dens fodboldbane skænkes til Vestervig idrætshal.
Sydthy kommunalråd godkender skitseprojekt til plejehjem i Hurup til 4,8 mill. kr.
10. I Sennels stiftes en jagtforening.
Gården Vestervig Kloster sælges af propr. Jens Christensen til gdr. Jens Jørgensen, Aarup.
11. I Hanstholm påbegyndes opfyldningen af tyskeres kanonstillinger med overskudsjord fra udgravninger.
Venstreforeningerne i Skinnerup og Vandet vedtager en sammenslutning.
12. Sydthy kommunes nye administrationsbygning i Hurup tages i brug, har kostet 1,2 mill. kr.
13. I Hørdum stationsby indføres gadenavne og husnumre.

17. I Thisted stiftes en liberal ungdomsforening for Nord- og Midtthy.
18. Den romersk-katolske menighed i Thisted overtager den katolsk-apostolske kirke ved Møllevej i Thisted.
19. Som uddeler i Hanstholm brugsforening antages uddeler Holger Christensen, Vemb, fra 1. maj.
21. Amtsmesterskabet i skak vindes for tredje år i træk af Fritz Hansen, Thisted.
22. Thisted kommune lader de tidligere tyske barakker ved Fårtoftvej nedrive.
23. Slagtermester Per Bjerg, Sjørring, indretter slagterforretning i den tidligere Sjørring jernbanestation.
24. Hirtshalskutteren »Dorthe Woller« strander i tåge ved Vangså.
25. Stationsbygningen i Klim sælges til ejendomsmægler Otto Hansen, Fjerritslev, for 43.000 kr., stationsbygningen i Thorup til snedker Sv. Christensen, Thorup, og Vust station til økonoma frk. Vilsen, Haslev, for 56.000 kr.
26. De tidligere Ford-bygninger i Fjerritslev overtages af K. A. Hartmanns maskinfabrik i København.
31. Thisted toldkammer flytter ind i nye lokaler ved Andelsbanken.
Fjerritslev andelssvineslagteri forkaster atter et forslag om sammenslutning med de vendsysselske slagterier.
Nedbøren i marts androg 38,3 mm, lidt over normalen. Højeste temperatur var 10,1 gr. varme og laveste 12,1 gr. frost natten til 5. marts.

April

1. I Hurup åbnes et erhvervs- og turistkontor i den gamle realskole.
Som bestyrer af Hanstholm alderdomshjem antages fru Dorthe Clemmensen, Hjørdemål, fra 1. maj.
Sydthy turistforening og Sydthy erhvervsforening rykker ind i nye lokaler i den tidligere realskole i Hurup.
2. I Klitmøller tages et nyt vandværk i brug.
3. Han herreds mejeriselskab vedtager at nedlægge mejerierne i Fjerritslev og Kirkedal.
4. Kirkerne i Hansted og Lyngs genåbnes efter restaurering.
5. Civilingeniør Niels Yde, der har ledet havnebygningen i Hanstholm, rejser til Persien for at arbejde for Kampsax.
Det thylandske landøkonomiske selskab vælger gdr. Holger Eriksen, Skibstedgård, til formand.
6. Dommer Esther Søndergaard og murerm. K. Å. Steffensen udtårer af Thisted kommunalråd og efterfølges af arkitekt Jørgen Raaby og Nora Busk.
7. Thisted kommunalråd vedtager at købe en biblioteksbus.

8. Bestyrerparret Knudsen på alderdomshjemmet i Sennels fratræder 1. maj og efterfølges af sygeplejerske fru Gerda Mortensen, Haraldsborg ved Roskilde.
12. Påskedagene havde ret smukt, stille vejr.
13. Der ses flere steder kreaturer på græs. Den nye tekstilfabrik i Vestervig indvies.
14. Hirtshalskutteren »Dorthe Wøller«, der var strandet ved Vangså, bringes flot. Motorkontoret i Fjerritslev lukkes.
15. Thyholm kommunalråd vedtager at lade udarbejde skitseplan for et plejehjem.
16. Kornsåningen er i fuld gang. En mand i Redsted på Mors dræber sin hustru.
19. Hotelforpagter B. Buchholtz, Thisted, køber restauranterne »Krikken« og »Kilden« i Skive.
19. I Thisted stiftedes Nordvestjysk golfklub med hjemsted i Nystrup.
20. Thisted kommunalråd vedtager at omdanne Storegade i Thisted til gågade.
21. I Hvidbjerg Thy åbnes en børnehave for 40 børn.
22. Kirken i Tved får installeret elektrisk varme. I Thisted er en ny etape af Østre skole færdigbygget.
23. 13 aktivister fra Hjardemål kirke idømmes ved retten i Thisted hver 25 dagbøder à 20 kr. for husfredskrænkelser, nr. 14 idømtes 35 dagbøder à 20 kr. for vold mod en politibetjent.
24. I Snedsted påbegyndes indsamling til en idrætshal.
25. Hanstholm kommunalråd beslutter at bevare Tømmerby skole og nedlægge skolen i Lild.
28. Nordthy ungdoms- og gymnastikforening vælger Andreas Sunesen, Øsløs, til formand.
29. Thyholm kommunalråd vælger Jens Hargaard, Floulev, til borgmester. Thisted sejlkлуб indvier det nye klubhus ved havnen.
30. Filmskolen i Helligsø, John Sylvest, rømmes af beboerne. April måned var ret tør med kun 27 mm nedbør mod normalt 40 mm, højeste temperatur var 15,9 gr. og laveste 2,7 gr. frost.
- drer navn til Nordvestjysk ungdoms- og gymnastikforening.
9. I Nors indvier KFUM og K et nyt idrætshus.
10. Røde Kors i Thisted vælger ekspeditionssekretær Knud Christensen til formand. Røde Kors i Vestervig fejrer 50 års jubilæum.
11. Fjerritslev kommune går ind for at indrette museum i den gamle redningsstation ved Thorupstrand.
12. Thisted lufthavn i Tved noterer passager nr. 15.000.
13. Fjerritslev friluftsteater ved dyrskuepladsen, der blev anlagt 1948, men som ikke mere benyttes, bliver nedlagt.
15. Efter en længere tør periode falder 16-17 mm regn på to dage.
17. FDF og KFUK-spejderne køber det tidligere Zachos kafferisteri i Thisted for 260.000 kr.
19. Nordisk film begynder på Hanstholmegnen optagelsen af en »Olsen-bande«-film. Ved Nykøbing sejler Glyngørefærgen for sidste gang. Udlængerne til Carl Mikkelsens ejendom i Lyngs nedbrænder.
20. I Hinding indretter lærer Per Skanderby og hustru, Thisted, en kombineret lejrskole, kursuscenter og ungdomshotel.
22. I Nystrup plantage afsløres en mindesten for klitplantørerne A. F. Bruhn, R. P. Stougaard og J. Fjord Christensen. Nordvestjysk ungdoms- og gymnastikforening vælger And. Svaneborg, Vust, til formand.
23. DSB nedlægger trinbrættet i Hassing.
28. Den 44-årige gdr. Aage Kr. Sørensen, Skjoldborg, mister livet ved et bilsammenstød i Silstrup, og hans hustru kvæstes alvorligt. Et tordenvejr med kraftig regn trækker over egnen, men forårsager ikke større skader.
31. Pinsedagene havde her på egnen smukt vejr. Maj måned bragte forholdsvis megen regn, 83 mm mod normalt 42, højeste temperatur var 21,7 gr. og laveste 1,9 gr.

Maj

1. Kæmpekranen, der anvendtes ved bygningen af Hanstholm havn, sælges til et engelsk ingeniørfirma.
2. A/S Ashøje plantage averterer plantagen til salg.
4. Telefoncentralen i Sundby Thy automatiseres. Thisted kommunalråd vedtager at nedlægge forskolen i Nørhå.
5. Thisted amts ungdoms- og gymnastikforening æn-

Juni

1. I Tømmerby åbner læge Ole Middelboe et nyt lægehus med bl. a. klinik og laboratorium. I Vestervig åbnes en kommunal børnehave.
3. En havguståge så tæt og kold, som man ikke længe havde set stod over egnen.
5. Danmarks afholdsforening holder årsmøde i Thisted med 75 delegerede.
6. Ved Thisted museum ansættes mag. art. Jette Kjær som museumsinspektør.

7. Historisk samfund for Thy og Mors vælger advokat H. Lund-Sørensen, Vestervig, til formand.
Den 71-årige Peder Svankjær, Snedsted, mister livet ved en færdselsulykke i Snedsted.
8. Ved et fællesmøde i Hvidbjerg besluttes at søge opført en idrætshal for Thyholm.
Lærer J. P. Jacobsen, Sennels, udnævnes til ungdomsskoleinspektør ved Thisted kommunale ungdomsskole fra 1. juni. For ungdomsskolerne i Sydthy ansættes lærer Børge Søndergaard Sørensen, Hurup, som ungdomsskoleinspektør.
9. Viborg amtsråd godkender planerne for et plejehjem i Hurup.
10. Fhv. statsminister J. O. Krag sælger sit sommerhus ved Slettestrand til Preben Hansen, »Lien«.
11. Han herreders sparekasse i Fjerritslev indvier nye lokaler.
14. Den 62-årige kogerske Elna Henriksen, Thisted, bliver dræbt ved en færdselsulykke i Thisted.
15. Kontorchef Sv. E. Thornild, Struer, forhen Thisted, udnævnes til viceamtsskatteinspektør for Lolland-Falster med bopæl i Maribo.
16. I Thisted stiftes en afdeling af Junior chamber Danmark.
I Vestervig indvies en kommunal børnehave.
17. Sparekassen »Thy« indvier nye lokaler i Hurup og Bedsted.
18. Thisted Musikhus i Storegade overtages af kædeforretningen »Fona«.
20. I Sjørring indvies den nyopførtes store idrætshal.
21. Den 19-årige typograflærling Tage Nielsen, Fjerritslev, mister livet ved en trafikulykke i Birkelse.
22. Kgl. Bohuslenske regimentsorkester giver koncert i Thisted friluftsteater.
23. »Olsen-banden«s filmoptagelser i Hanstholm og Vigsø afsluttes.
24. I Nors stiftes en selvejende institution til opførelse af en idrætshal.
25. Dyrskuet i Hurup afvikles i fugtigt vejr og med 3500 besøgende.
Ved Thisted afvikles de danske mesterskaber for optimistjoller.
26. I Hurup indvies det nye friluftsbad.
28. Direktør V. J. Vestergaard, Doverodde, udtræder af Viborg amtsråd og afløses af forretningsfører Sv. Å. Heiselberg, Hanstholm.
29. Restauratør Ove Rødbro, Iruplund, får gennem landsbevillingsnævnet sommerbevilling til ølsalg.
30. Filetfabrikken A/S Hanstholm Fiskeindustri hærages af en voldsom brand få dage før fabrikkens indvielse.
Juni måned blev usædvanlig tør. Nedbøren androg 25,6 mm mod normalt 47. Højeste temperatur var 21,2 gr. og laveste 5 gr.

Juli

1. Harring-Stagstrup sparekasse fejrer 100 års jubilæum.
I Hanstholm åbnes en børnehave.
Thy filmskole i Helligsø sælges ved tvangsauktion til Pretzmann Jensen og Aksel Christensen, Thisted, for 427.500 kr.
3. Dyrskuet i Fjerritslev havde fint vejr og ca. 3500 besøgende.
4. Hans Bakgaards hjemstavnsfest i Ydby havde ca. 1000 gæster.
Fru Brix Niensens købmandsforretning i Sennels nedbrænder.
6. Ved Lyngs drag drukner to drenge under badning, sønner af gdr. Aksel Håning Christensen, V. Fladskjær, og gdr. Jens P. Husted, Hjørnum.
Thylands baptistmenighed fylder 80 år.
7. Thylands ungdomsskole i Hundborg tager et nyt idrætsanlæg i brug.
Indenrigsminister H. C. Toft genopstilles af de konservative i Thistedkredsen.
8. Et cypriotisk fragtskib »Olivia« forliser ved eksplosionsbrand nordøst for Hanstholm.
Ved Bøgestedrende drukner den 64-årige bogholder Carl Olsen, Brønshøj, under badning.
9. Fjerritslev kommune går ind for anlæg af en vej på jernbanedæmningen over Lund fjord.
10. Hanstholm kommune antager civiløkonom Vagn Asbjørn Andersen, Århus, som erhvervskonsulent.
I Hanstholm indvies den svenske sømandskirke.
11. Byfest i Bedsted til fordel for et friluftsbad eller svømmebassin.
14. Førstelærer M. Vistisen, Øsløs, bliver skoleleder i Mogenstrup ved Vinderup.
15. Vildsund marked blev en del større end foregående år med ret livlig handel.
16. En kraftig storm anretter en del skade på bygninger m.m.
17. Dyrskuet i Thisted havde godt vejr og ca. 12.000 besøgende.
25. Byfest i Vestervig til fordel for en idrætshal.
27. Kirkeklokken i Vigsø genopsat efter reparation i Vejle.
29. Hanstholm-kutteren »Doggerbank« forliser 20 sømil ud for Hanstholm. De to ombordværende, Sv. Å. Christensen og Chr. Nielsen, redder sig i gummiflåde.
Juli måned var ret tør, nedbøren androg 40,8 mm mod normalt 77 mm. Højeste temperatur var 25,9 gr. og laveste 7,8 gr.

August

3. Byghøsten begynder på Jegindø.

5. Mejeribygningerne i Uglev overtages ved tvangsauktion af andelsmejeriet »Thyholm« for 50.000 kroner.
6. Husmandsforeningerne i Rær-Hansted og Hjarde-mål sluttet sammen.
9. I en grusgrav i Nørhå afdækkes en ovn fra tiden omkring Kristi fødsel, et enestående fund.
10. Lærerpæren Hanne og Peter Kock køber landejendom i Gærup for der at starte en højskole.
11. A/S Hanstholm Fiskeindustri starter efter branden.
12. Hesselbjerg tekstilfabrik på Mors lejer Skyum skole.
18. En englænder, Robert Dryden, mister livet ved en bilulykke på Lyngs drag, og hans danskfødte hustru kvæstes alvorligt.
19. Under vejarbejde i Tåbel støder man på resten af en jernalderlandsby.
21. Kæmpekranen ved Hanstholm havn afskibes til England.
22. En byfest i Snedsted giver ca. 30.000 kr. til en idrætshal.
23. Dansk plastic industri flytter fra Hvidbjerg v. Å centralskole til Birkerød.
24. Udlængerne til P. Bjerregårds gård i Bedsted nedbrænder.
25. Ved Højberggård i Beersted afdækkes en ca. 2200 år gammel grav i en høj.
26. I Hundborg åbnes en børnehave.
I Fjerritslev kommune antages skovfoged Elnar Mikkelsen, Ågård, som erhvervs- og turistchef.
29. En høstfest i Nors giver 5000 kr. til et ungdoms-hus.
August måned var overvejende varm og tør, men gav dog ret megen nedbør, 113 mm mod normalt 84. Højeste temperatur var 26 gr., laveste 8 gr.

September

1. Hassing-Refs spare- og lånekasse i Vestervig fejrer 100 års jubilæum.
New experimental college i Skyum åbner et nyt center i Vang gamle skole.
6. Stuehuset til Olesgård i Odby nedbrænder.
8. En varetægtsfange flygter fra Thisted arrest, men fanges ret hurtigt.
9. Hanstholm havn får besøg af den rumænske arbejdsminister Petre Lupu.
10. Den 58-årige gårdejer Karl Tjener, Boddum, mister livet ved at vælde med en traktor.
12. »Møbelgården« i Baun tilhørende P. Østergaard Pedersen nedbrænder.
Den nye fiskerihavn ved Agger indvies ved en folkefest.
13. Amtsrådet vedtager at bygge en observationsskole til 4,2 mill. kr. i Flade på Mors.
14. Telefoncentralen i Hanstholm automatiseres.
15. I Vesløs arbejder man med planer om opførelse af en idrætshal.
20. Iruplund ved Hørdum sælges ved tvangsauktion. Som ejer var opført mureren G. Nielsen, Havn-bjerg, og ejendommen blev for 222.000 kr. overtaget af tre kautionister, tømreren Jens Nielsen, Naur, pens. lærer M. Østergaard, Holstebro, og maskinstationsejer Magnus Christensen, Års.
22. Ved folketingsvalget genvalgte Kr. Damsgaard (D), H. C. Toft (K) og Thomas Have (S), mens Martin Pedersen (R) ikke valgtes. I Ringkøbing amt valgtes stud. jur. Hans Toft fra Uglev (K).
23. Lederen af ordenspolitiet i Thisted, politiassistent K. Christiansen udnævnes til politikommissær. Til Thisted 1964.
26. KFUK-spejderne i Thisted fejrer 25 års jubilæum.
29. Hotel Aalborg i Thisted sælges af Thisted Håndværkerforening til direktør Søren Lauridsen, Kolding.

Rosenbergs
FARVEHANDEL

v/ Richard Mønster

Brogade 1 . Thisted . Tlf. (07)92 02 11

**THISTED
AMTSBOGTRYKKERI**

v/Erik Wadmann

Grydetorv 6 . Tlf. 92 31 66

Bogtryk - Offset

Fortid - Fremtid

Fortiden ligger før os, men vi er med til at præge fremtidens Thy

ANDELSBANKEN A. m. b. a.

Thisted afdeling

Banken for land og by

Gælder det
*symaskine
støvsuger
opvaskemaskine*

Spørg først i

Thisted Arbejderforening

BRUGSEN

i centrum

Har De aflagt vor
SUPER - SLAGTER et besøg?
det betaler sig

RIO sko

Vestergade 20 . Thisted . Tlf. (07) 92 05 99

*Der er 100 tøjeksperter i Danmark —
i Thisted er det*

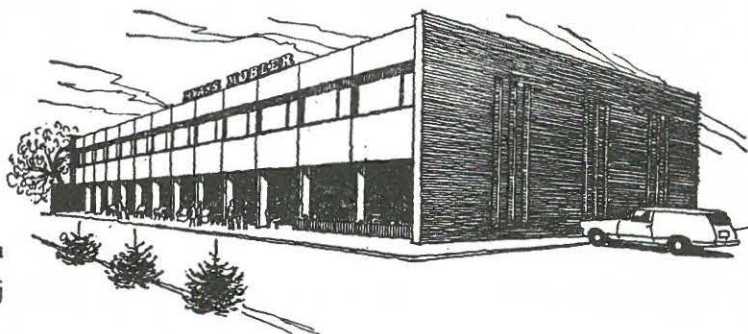
BEKLÆDINGS MAGASIN · THISTED · TLF. (07) 92 28 00

Tag Deres Gæster

med på besøg, i Danmarks mest moderne

BOLIGCENTER & LAVPRIS BOLIGHUS på Ålborgvej

hos **Hvass**

Kunst- og gaveafdeling, finder De nu
i hyggelige omgivelser på Ålborgvej

Kig julegaver på Ålborgvej

Tæpper, boligudstyr, kontormøbler og teenage møbler finder De i
BOLIGHUSET hos HVASS på NYTORV

Telefon (07) 92 26 00, til alle afdelinger

Angår det brændsel, da

A/s **P. O. Poulsen**

Kul, koks, briketter og olie

Dansk firma

Lokal kapital

Telefon (07) 92 34 55 (3 linier)

Tøjet får vi i

Knuds HERREMAGASIN
KNUD IMER THISTED

Storegade 4 . Telefon (07) 92 11 52

HUSK:

Duge
og udstyr finder De
i et
smukt udvalg hos

Gardin
EKSPERTEN
ERIK SCHARLING

Storegade 15 . Telefon (07) 92 03 27

Byens eneste specialforretning

**City
SKO**

THISTED

Prisfordel på kendte
kvaliteter

HERREMAGASINET

MONOPOL

Frederiksgade . Thisted

De rigtige møbler — de rigtige priser — de rigtige møbler — de rigtige priser

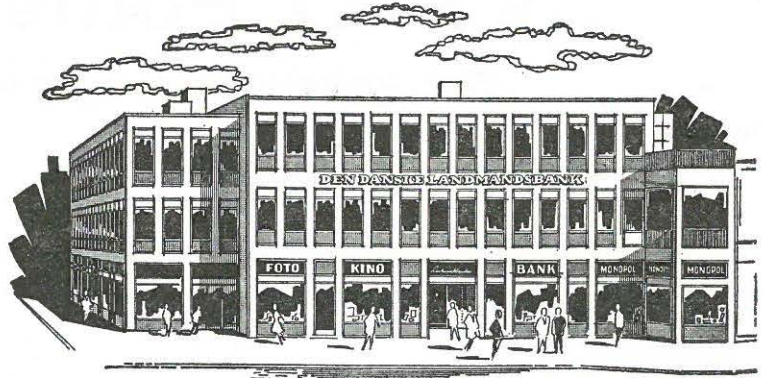
En julegave, der glæder

langt ud i fremtiden, finder De let i vort store udvalg af
møbler og tæpper i alle prisklasser
Kom ind og se, hvad vi har

Frøkjærs Møbler - Tæppehuset Jernbanegade . Thisted . Tlf. (07) 92 04 66

VI
ER TIL
FOR
DEM

LANDMANDSBANKEN

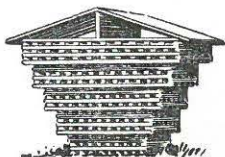
Julegaver

Smukke ting
i stort udvalg finder De
hos

Julegaver

Brix Andersen, guldsmed

Storegade 10 . Telefon (07) 92 10 02

Chr. Sørensen's Tømmerhandel

Aktieselskab . Thisted . Telefon (07) 92 33 11

*Alt
til
byggeriet*

Hilsen
og
god jul

Austin

Svend Jørgensen . Tlf. (07) 92 33 77
Aalborgvej 17 . Thisted

EL-FIRMAET
mortensen & kanstrup as
THISTED · TLF. (07) 92 35 33 · 92 36 86

BRØD

FABRIKKENS
THISTED · TLF. 92 01 90

*-en
krumme
bedre!*

Vi ønsker Dem
GLÆDELIG JUL

Hotel »Phønix«

Telefon 92 29 00 . Thisted

*Velkommen til
bygge
og dejlig mad*

Marius Sørensen

Juveler og guldsmed
Telefon (07) 92 00 23

har det største udvalg
i guld- og sølvvarer til
JULEGAVER

Penge er ikke alt...

Penge er ikke alt.... men rare at ha'. Livet er sjovere og lettere med orden i økonomien. Få konto i Sparekassen - det gi'r ro og tryghed.

SPAREKASSEN THY

*Efter juleindkøbene —
god kaffe eller
en god juleplatte i*

Mallings Konditori

Vestergade 32 . Telefon (07) 92 02 02

Besøg vor
kunsthandel og hobbyafdeling

Glam. Svend Odgaard

Storegade 18 . Telefon (07) 92 08 88

Forlang

Rønbjerg is

— den skuffer ikke

Kulør på tilværelsen

tapet og farver

fra

Jensen og Langballe

Telefon (07) 92 33 44* - 92 33 92

**Prima oksekød, kalvekød
og slagteriaffald**

... samt alt i fersk, saltet eller røget flæsk
pålæg m. m. anbefales fra vort udsalg på Strandvejen
Varerne bringes overalt

Altid 1. classes varer tilvirket under statskontrol

Thisted Andels-Svineslagteri

Telefon (07) 92 01 40 . Thisted

Calles Konditori og Cafeteria

CARL EJNAR JACOBSEN

Storegade 8

Telefon (07) 92 01 60

Sko til alle hos

børnesko
damesko og
herresko

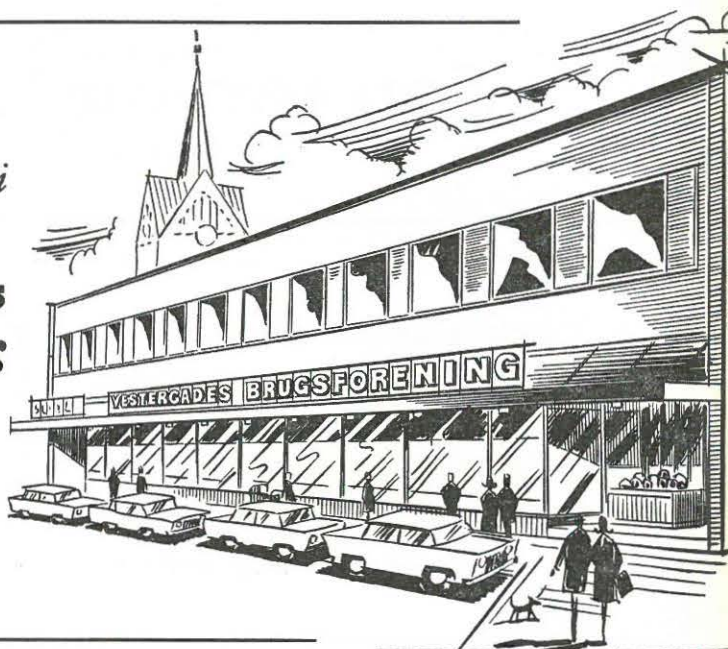
Aage V. Nielsen

Ågade 9 . Thisted

Thisted Bryghus

Vi mødes i

**Vestergades
Brugsforening**

**Glædelig jul
og
godt nytår**

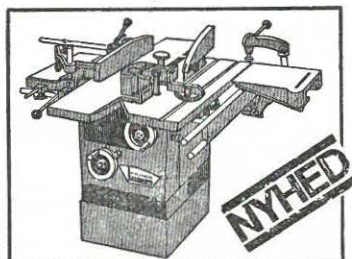
- bliv kunde i

**A/S HANDELS- OG LANDBRUGS
BANKEN I THISTED**

— Deres Bank

**En kombineret
maskine med
stor kapacitet**

LUREM C 210 B

Maskinen omfatter:
Afretter, tykkelseshøvl,
rundsav, fræser, langhuls-
boremaskine, rullebord med
tapslæde og 2 HK motor.

Knud Mortensen

Thisted Værktøjsmagasin

Storegade 10 . Telefon (07) 020400 . Thisted

brdr. W hansen

el-installation • el-forretning

Thisted . Tlf. (07) 92 27 00*

Masser af Julegaveideer!

Såvel store som små gaver finder De let i

FONA

Storegade 3 . Thisted

Man handler hvor udvalget er størst

Amtets

største og mest moderne
private vaskeri

VÅD VASK – TØRRET VASK – RULLEVASK – MANCHETTØJ

Udlejning af kitler, sengelinned, dækketøj og håndklæder til private, hoteller og institutioner

Klit Vask

Dragsbækvej 45 . Telefon (07) 92 03 63 og 92 05 88

Grundlagt 1931

*Et centrum
for ure og briller*

ERIK NIELSEN

Storetorv . Thisted . Telefon (07) 92 10 32

„Der hvor uret drejer“

— frisk og fin

**Dragsbæk
Margarinefabrik**

— hos Busted finder De
byens største udvalg i

KJOLER FRAKKER

— kvikke og venlige damer
glæder sig til at vise Dem
alt det nye

venlig hilsen

BUSTED

*midt på strøget
... stedet hvor man køber kjoler og frakker*

ella

**Det bedste
er ikke
for godt**

**- når det gælder
Deres nattesøvn**

**- De sover
meget bedre
når De
får den dyne
der
passer Dem**

HVIS DE SØGER GODT SENGETØJ GÅR DE IKKE FORGÆVES HOS

Chr. Søndergaard

Tlf. (07) 92 22 00

Amtets store tekstilhus

Kr. 9,50